

Vuit anys de Trobades de Càritas Catalunya

.....
Col·lecció:
Dossiers

Vuit anys
de Trobades
de Càritas Catalunya

Col·lecció:

Dossiers, núm. I

Autor/a:

Càritas Catalunya

Director de la col·lecció:

Presidència de Càritas

Disseny del volum:

Grup ES · SA

Il·lustració de la portada:

Grup ES · SA

Fotografies:

Arxius gràfics de CD Barcelona,
CD Girona, CD Lleida, CD Tarragona
i Càritas Catalunya

Coordinació de l'edició:

Departament de Comunicació
de Càritas Catalunya

Correcció:

Marina Miralles

Primera edició:

Juny de 2019

© Càritas Catalunya
Dels Àngels, 18, entresòl
08001 Barcelona
Tel. 934 126 864
info@caritascatalunya.cat
www.caritascatalunya.cat

ISBN:

Dipòsit legal: B –

Producció:

Càritas Catalunya

Impressió: AGPOFGRAF

Llicència Creative Commons

Col·lecció:
Dossiers

Índex

6	Presentació	
9	1. Barcelona, 2012	
	1.1. Presentació	10
	1.2. Voluntaris de Càritas, portadors d'esperança	14
27	2. Girona, 2014	
	2.1. Presentació	28
	2.2. Desafíos pastorales de la exhortación apostólica	
	<i>Evangelii gaudium</i>	32
	2.3. Cambiar nuestras vidas para cambiar el mundo	48
55	3. Tarragona, 2016	
	3.1. Presentació	56
	3.2. L'esperit de Càritas	60
81	4. Lleida, 2018	
	4.1. Presentació	82
	4.2. El teu i el meu compromís milloren el món	86
117	5. Conclusions	

Presentació

Benvolgudes i benvolguts,

Teniu a les mans el primer volum d'una nova línia de publicacions de Càritas Catalunya, com a resultat inicial del desenvolupament de les Línies estratègiques de Càritas Catalunya 2018-2020, aprovades a l'Assemblea General del 14 de novembre de 2018.

Aquesta línia editorial tindrà dues col·leccions: Documents Institucionals i Dossiers. A la primera s'hi publicaran documents fonamentals en què hi hagin participat el conjunt de les deu Càritas diocesanes amb seu a Catalunya. Alguns dels propers títols que hi ha en preparació són *El Pla de comunicació de crisi de Càritas Catalunya*, *El Codi ètic de Càritas Catalunya* i *el Codi de conducta dels agents de Càritas Catalunya*, *La incidència política en Càritas Catalunya*, *La implementació del "compliance" a les Càritas diocesanes catalanes...* entre d'altres.

En canvi, la col·lecció Dossiers vol aplegar, de manera similar a una memòria històrica de Càritas Catalunya, les vivències, les experiències i els projectes més destacats. En aquest sentit, hem volgut que la primera obra d'aquesta col·lecció sigui l'expressió de les quatre trobades efectuades per Càritas Catalunya entre els anys 2012 i 2018: Barcelona-2012, Girona-2014, Tarragona-2016 i Lleida-2018.

Des dels seus inicis, el 1992, Càritas Catalunya ha intentat ser un espai de trobada, de diàleg, d'ajuda mútua, de coordinació i de representació col·lectiva de les deu Càritas diocesanes amb seu a Catalunya davant les administracions públiques i els diferents organismes i entitats públiques i privades.

Al llarg d'aquests vint-i-set anys s'ha treballat de manera intensa en el desenvolupament integral de milers de persones que es trobaven en situació de fragilitat.

Càritas, al nostre país i abans que es posessin en marxa els serveis socials municipals, va ser capdavantera en la intervenció social, l'auxili i l'ajuda a les persones més necessitades de les nostres comunitats. També va ser pionera en la creació de centres de dia per a persones grans, d'espais maternoinfantils per a joves mares, de pisos tutelats o unitats de convivència, de cooperatives de treball o fundacions especialitzades en la gestió del residu tèxtil o en l'habitatge social, entre d'altres.

Tota aquesta discreta però immensa tasca social s'ha fonamentat sempre en els valors de Càritas: participació, gratuïtat, fraternitat, justícia social, transparència, dig-

Vuit anys de Trobades de Càritas Catalunya

Francesc Roig Queralt
President
Càritas Catalunya

nitat, sostenibilitat i austeritat. Valors que defineixen el compromís, la il·lusió i l'esperança de totes les comunitats cristianes que fan possible la realitat de les Càritas a Catalunya a través de la seva organització parroquial, interparroquial, arxiprestal i diocesana.

A Càritas situem la persona al centre i al nucli de la nostra organització, amb prop de 13.000 voluntàries i voluntaris acompanyats per més de 500 professionals contractats.

Hem procurat que el camí seguit sigui un exemple testimonial de l'opció preferencial per als pobres, els més estimats per Jesús. I com que tot aquest testimoni no es podia perdre, ja des dels anys noranta es van començar a organitzar jornades i trobades formatives, espais de comunicació i de coneixença on compartir coneixements i experiències, però també sentiments i emocions. Àgores on també s'establiren vincles afectius entre milers de persones d'arreu de Catalunya que ens aplegàvem periòdicament.

En els últims anys de la segona dècada del tercer mil·lenni s'han volgut promoure dos esdeveniments periòdics que apleguen les deu Càritas diocesanes amb seu a Catalunya: les Trobades de Càritas Catalunya i les Jornades de formació dels agents de Càritas. Així, des del 2012, cada dos anys s'han organitzat les Trobades de Càritas Catalunya. Exemples vius de la força, l'empenta i l'entusiasme del nostre voluntariat, amb l'acompanyament dels nostres pastors i dels equips de professionals contractats.

Al seu torn, inicialment, les Jornades de formació també es feien cada dos anys, normalment el mes d'octubre, però des del 2017 han passat a fer-se anuals. Enguany canviaran de nom i aquesta jornada formativa que celebrarem el mes de novembre de 2019 portarà el nom d'Escola de Tardor de Càritas Catalunya.

Aquesta petita publicació que ara teniu a les mans recull una mostra de les conferències presentades a les quatre trobades. Com veureu, són uns textos que ens conviden a la reflexió i a l'acció tot fent, com propugna el papa Francesc, un camí de servei cap a la santedat. Aquest volum vol ser, doncs, un homenatge a totes i a tots els qui heu fet possible aquest camí cap a la utopia realitzable: el Regne de Déu a la Terra. Moltes gràcies pel vostre suport i ajut.

Col·lecció:
Dossiers

Barcelona 2012

Barcelona 2012

I. I. Presentació

Els voluntaris de Càritas, portadors d'esperança

El dissabte 20 d'octubre de 2012 va tenir lloc la I Trobada de Càritas Catalunya al Fòrum de Barcelona. Aquest va ser l'espai escollit per fer un homenatge als 4.000 voluntaris i voluntàries (d'un total de 9.400) que es van aplegar a la Ciutat Comtal amb el lema "Els voluntaris de Càritas, portadors d'esperança".

A la trobada hi van assistir tots els bisbes de les deu diòcesis catalanes i representants de les administracions públiques i de la societat civil, així com del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Carme Borbonès, presidenta de Càritas Catalunya, donà la benvinguda a tots els presents i agrai especialment a Càritas Diocesana de Barcelona, tot l'esforç esmerçat perquè aquesta primera trobada fos tot un èxit. Al seu torn, Jordi Roglà, director de Càritas Diocesana de Barcelona, remarca la importància d'aquesta jornada, presidida pel president de Caritas Internationalis, el cardenal Óscar Andrés Rodríguez Madariaga, com un exemple de comunió de totes les Càritas parroquials, interparroquials, arxiprestals i diocesanes de Catalunya.

El bisbe delegat de la Conferència Episcopal Tarraconense a Càritas Catalunya, el cardenal Lluís Martínez Sistach, va dir als voluntaris que "vosaltres feu present Déu perquè estimeu les persones que acolliu. Evangelitzeu sense dir res perquè l'amor ja parla de Déu. La solidaritat de Càritas fa creïble l'Evangeli que anunciem".

El cardenal Óscar Andrés Rodríguez Maradiaga, arquebisbe de Tegucigalpa (Hondures) i president de Caritas Internationalis, va ser l'encarregat d'impartir la conferència de la jornada. En la seva al·locució va fer una reflexió

sobre la crisi de valors i de principis que caracteritza aquest món actual. Per al cardenal Rodríguez cal propugnar una economia al servei de l'ésser humà.

El president de Caritas Internationalis va agrair el treball dels voluntaris i voluntàries de Càritas Catalunya, exemple d'un "voluntariat lliure, noble, compassiu... que atén, acull, escolta, sosté i acompanya tots els germans que la societat maltracta, empobreix i exclou". Per al purpurat, el resultat de l'acció voluntària de Càritas "és una presència que mitiga, que ofereix ajuda i cura les persones més vulnerables de la societat".

"Els voluntaris i voluntàries de Càritas difonen esperança, una esperança cristiana (...). La seva fe és una creença que es concreta a través de l'amor. És una fe activa per l'amor".

El cardenal va insistir en la denúncia del fatalisme que impera a la nostra societat i recordà que, com a cristians podem transformar la societat i la història.

Per al president de Caritas Internationalis, "darrere de cada voluntari hi ha un heroi de la caritat i gràcies a la seva acció, per a molts pobres, l'esperança té un nom: Càritas".

Després d'un recés, la jornada va continuar a la tarda amb una eucaristia celebrada a la basílica de la Sagrada Família i presidida pel cardenal Rodríguez Madariaga. En la seva homilia va efectuar una reflexió profunda sobre el sentit del servei: "Només qui dona la vida pels altres la fa fructificar. El que és important és viure en plenitud l'amor. La grandesa del cristianisme és traduir l'amor en servei. Vosaltres voleu servir, escollir cada dia el camí del servei i de l'amor".

Al final de la multitudinària eucaristia, un voluntari de Càritas -en nom dels prop de 10.000- va llegir el manifest que va cloure la I Trobada de Càritas Catalunya.

Barcelona 2012

PER A TU QUE ENS REGALES EL TEU TEMPS

TROBADA DE VOLUNTARIS DE CÀRITAS CATALUNYA

20 d'OCTUBRE de 2012

Conferència al recinte Fòrum de Barcelona
i Eucaristia a la Sagrada Família

**Voluntaris de Càritas,
portadors d'esperança**

I.2. Els voluntaris de Càritas, portadors d'esperança

Cardenal Óscar Andrés Rodríguez Maradiaga, SDB

Arquebisbe de Tegucigalpa

President de Caritas Internationalis

Barcelona, 20 d'octubre del 2012

Gràcies a tots i a totes, gràcies per la invitació. «Servir és renéixer sempre», diu l'himne de la Universitat Xaveriana de Colòmbia... i és cert. L'Evangeli té un futur assegurat en el demà de la història si el vivim personalment, i viure'l personalment -no en la privacitat de l'individualisme- significa unir esforços emparats per una institució capaç de crear, com ho ha fet Càritas, una escola i un mètode que ensenyin el veritable "art d'estimar".

Moltes persones em pregunten: "la crisi econòmica com ha afectat Càritas?" Per respondre a aquesta pregunta hem de parlar d'ètica al món d'avui, immers en la crisi més gran que hem tingut després del 1930. És veritat que hi ha hagut, entre aquesta data i avui dia, altres moments difícils, com els dels anys setanta, però res no ha estat tan desafiador com la situació actual.

I dic que hem de parlar d'ètica perquè tota gran crisi econòmica i política va sempre acompanyada d'una ruptura de principis, de la certesa d'haver perdut els fonaments i no saber ja on són les prioritats ni el sentit de les coses. És la "societat líquida" de què ens parla Z. Bauman, és la societat del relativisme que assenyala el Papa i altres ments clarividents capaces d'anar més enllà dels fanatismes i dels fonamentalismes.

"Res no val res i la resta val menys", deia un escriptor llatinoamericà en assenyalar que la gran crisi no és aquella on "tot és negociable", sinó que aquesta crisi arriba a la seva màxima expressió quan ja no val la pena negociar.

I és que s'ha anat més enllà de la corrupció, se l'ha superat. La corrupció suposa que la moral, que el bé, tenen un valor i es paga per comprar aquest valor i degradar-lo. Avui res no val res i, per tant, es proclama als quatre vents que s'és "a-moral"; en conseqüència, es menysprea el bé i el mal i se substitueixen per la indiferència o, més ben dit, per la negació de tot valor. I aquesta nova actitud l'anomenem "tolerància", que no és altra cosa que afirmar que res del que veiem, fem i se'ns presenta mereix el nostre compromís.

La tolerància és, en gran manera, la indiferència envers l'altre. També és indiferència vers un mateix, la negació de tot límit i, per tant, l'esclavitud de la llibertat.

L'economia pateix d'aquest tipus de crisi. Pateix d'una mala definició de l'ésser humà i d'una mala concepció de la humanitat. Per això, el fet de buscar només solucions econòmiques a la crisi és triar un mètode fals, un camí fals.

Prou deuen recordar vostès que fa un temps se celebrava a Londres la reunió del G20 per estudiar, lluny de retòriques, les solucions per superar aquesta crisi amenaçadora. S'hi va poder sentir de tot, però amb vista al camí adequat, segons el meu parer, només insinuacions, perquè abans de qualsevol pla de recuperació és necessari donar-se respostes bàsiques que encara no han estat treballades.

Cal pensar que com a habitants d'aquest món hem de preguntar-nos una altra vegada: "què és l'ésser humà?, quin és el sentit de viure?, què és això de l'ideal de la humanització? En una paraula, què és això que anomenem ecologia humana?".

D'aquestes respostes sortirà la possibilitat de construir per consens una economia al servei de l'ésser humà i una política que l'ajudi a trobar-se i a complir les tasques d'una civilització que ha de ser cada vegada més humana.

Llavors s'uniran en l'oikos -la "casa"- la seva definició i la raó de ser (ecologia) amb la seva administració en benefici de tothom (economia). Ha

estat després de les reunions que s'ha despertat la certesa que sense respondre a aquests interrogants no hi haurà resposta encertada a la crisi.

Els que som aquí sabem que Càritas és l'opció de servei més preuada de l'Església. Oi que se'ns ha dit que "la caritat de Crist ens empeny"?

Després de l'Any Paulí convocat pel papa Benet XVI, per recordar l'apòstol que va tenir l'encert de comprendre com cap altre el Senyor. No el va coneixèr com a persona física però que va saber aprofitar el do de conèixer-lo interiorment i d'escriure, per tant, les pàgines més inoblidables de la caritat cristiana. Per això ens hem de llançar a la tasca de realitzar sense pausa i permanentment la caritat.

Cal deixar treballar l'esperit de Pau! Aquest apòstol m'agrada perquè fou tendrament humà i, alhora, durament humà. I no em contradic, perquè va ser a la vegada una cosa i l'altra. Fou un lluitador dur, tenaç, capaç de la carícia i del cop, però sempre i en cada moment revestit d'aquell afecte que a vegades fa que l'amor hagi de dir NO, i ho faci amb persistència, perquè és necessari guardar la fe per poder-la confessar així al final del combat. Que ho digui, si no, Bernabé, o que ho digui Pere en el primer concili de Jerusalem. Pau és genial. Sempre va obeir, però mai no va deixar de parlar clar, i això és part del seu mèrit. Aquesta és l'experiència que cal aprendre.

En la nostra Església fa falta, ara, gent que parli clar, però garantint que obeiran i que ho faran des de la caritat exercida amb tenacitat.

És necessari endinsar-se en aquest gran treball de Lluç que fou no solament el seu Evangeli, sinó la quasi biografia de Pau, dibuixada en els Fets dels Apòstols.

Però no havíem de parlar del voluntariat?

Sant Agustí, en una de les seves cartes, parla molt clarament de l'amor fet testimoni en el servei: «La caritat fraterna és l'única que distingeix els fills de Déu dels fills del diable. Tothom pot fer el senyal de la creu,

respondre “amén”, fer-se batejar, entrar a l'església, edificar temples... però els fills de Déu només es distingeixen dels fills del diable per la caritat. Pots tenir tot el que vulguis, si et falta la caritat, tota la resta no et serveix de res».

Crec que el nostre passat cristià, tan bell i extraordinari, és ple de grans testimonis d'homes i dones que voluntàriament van estimar, van servir, es van entregar i fins i tot van morir per amor. L'exemple radiant i magnètic de les seves vides exemplars és fascinant i ens convida a admirar-los, recordar-los i imitar-los.

Em sembla que qualsevol de vosaltres sap qui va ser la primera “voluntària” de la història. Us ho dic jo: una noieta s'assabenta que la seva parenta, ja gran, s'ha quedat embarassada. La notícia l'agafa de sorpresa, però en pensar que aquesta dona necessita més ajuda cada dia que passa, sense mirar d'estalviar temps a l'hora d'atendre-la, sense pensar en el llarg camí que ha de fer per arribar a casa seva, sense calcular el cost personal de la decisió d'anar voluntàriament a fer un servei i a oferir un acompanyament a qui el necessita, decideix marxar i fer un camí de 130 quilòmetres, en una caravana insegura, fent un trajecte difícil, per un camí intricat i ple de perills. Res no l'atura en la seva vocació de servir. Ella hi va diligent, espontàniament, sense haver-hi estat cridada, perquè la mou una íntima sensibilitat del cor que li provoca fer voluntàriament un servei. L'historiador que construeix aquest relat, Lluç, ens diu que el nom d'aquesta noia era Maria. Des de llavors, entre els seguidors de Jesús, el fet de sortir prompte, de prendre iniciatives, de córrer riscos per anar a trobar el necessitat és el que qualifica i autentica la seva fe.

A partir del model paradigmàtic de Maria de Natzaret podem provar de fer un esbós del model del voluntari.

Puc dir que és una persona que fonamentalment creu que és necessari fer el bé i fer-lo bé; és algú que pren la decisió de servir un “nosaltres”-fratern, humà, sense distincions ni accepció de persones. I com que és una persona humanament integrada, harmònicament ben reeixida, més enllà de les creences veu en cada ésser humà el proïsme real i vertader,

i procura servir-lo amb gratuïtat, generositat i qualitat. Cada voluntari o voluntària de Càritas ofereix un servei desinteressat, lliure, noble i bondadós, ple d'amor i d'estil cristià en la manera d'estimar; servir; compadir-se samaritanament de les necessitats del proïsme, acollint, atenent, escoltant, orientant i ajudant, sostenint i reforçant tots aquells germans que la societat maltracta, empobreix i exclou. Tot això, sempre, ple del sentit de responsabilitat, laboriositat i caritat; la suma de tot plegat dona com a resultat una cultura de gratuïtat i de solidaritat.

El voluntari i la voluntària de Càritas ofereixen les seves millors energies al desenvolupament i la integració de la societat, ajuden amb la seva presència mitigadora i prompta les persones més vulnerables de la comunitat, afronten el drama de la pobresa i de l'exclusió i ajuden a posar-hi remei amb eficàcia, sobretot promovent la justícia social, amb una varietat d'obres inspirades per l'amor. El voluntariat de Càritas és portador d'una esperança digna, ferma i dinàmica, capaç de canviar la vida de moltes persones.

Pot ser que altres entitats facin també el que fa Càritas, però la manera com ho fa Càritas parla d'allò que realment som. Per això l'estil que inspira el model joïós i animat d'entrega i solidaritat que sosté vertebralment tota l'estructura i l'acompliment de les nostres accions, buscant sempre

allò que contribueix a enriquir i millorar la nostra identitat i la nostra acció voluntària, és original, propi de Càritas. I no és de fa quatre dies, perquè en això Càritas no només fa aquesta tasca, sinó que ajuda els altres a aprendre. Per això dic que aquesta feina és una càtedra permanent de teologia pastoral.

Ho deia prou bé el beat Joan Pau II a l'encíclica *Sollicitudo rei socialis*: "Per això desitjo cridar l'atenció sobre alguns indicadors genèrics, sense excloure'n d'altres de més específics. Deixant de banda l'anàlisi de xifres i estadístiques, n'hi ha prou de mirar la realitat d'una gran multitud d'homens i dones, nens, adults i ancians, en una paraula, de persones humanes concretes i irrepetibles, que pateixen el pes intolerable de la misèria. Són molts milions els que no tenen esperança a causa del fet que, en molts indrets de la Terra, la seva situació s'ha agreujat sensiblement. Davant d'aquests drames de total indigència i necessitat en què viuen molts dels nostres germans i germanes, és el mateix senyor Jesús qui ve a interpellar-nos" (Cf. Mt 25,31-46).

La feina de Càritas és precursora de *Populorum progressio* i de *Sollicitudo rei socialis*, i les vives experiències de Càritas serien il·luminades al Concili Vaticà II. Hi ha accions que són decisives per a nous projectes i generen profèticament canvis que deixen empremta al món. Humilment, Càritas, gràcies al seu generós voluntariat, ho fa, i les seves obres parlen amb l'eloqüència i l'evidència de la veritat.

Càritas no neix ara, té mar de fons. Ningú no es pot situar en la tasca de jugar a ser un il·luminat que la refundi, perquè corre el risc de ser qui la confongui. La moda d'avui és confondre, i per això no es pot caure en aquest joc. Quants han provat de dir les veritats fonamentals de l'Evangeli d'una manera més profunda corregint i completant el Senyor, i això ens ha obligat després, davant d'una saviesa tan fràgil, a tornar amb goig a la senzillesa de l'Evangeli i a les veritats elementals del magisteri.

L'any passat, en el marc celebratiu de l'Any Europeu del Voluntariat declarat per la Unió Europea, Càritas va veure una oportunitat per reconèixer la feina dels nostres voluntaris i, també, per infondre'ls nova força.

Va ser un moment bonic per fer visible des de la nostra institució un voluntariat portador d'esperança, que actua en el marc de la pobresa i de l'exclusió social, promovent la justícia social, dinamitzant amb alternatives la societat, més samaritana, més acollidora, més comunitària, més accessible i més humana.

Per això val la pena ser aquí, perquè no perdem el temps, sinó que aprenem com es viu la caritat, com es perfecciona la solidaritat en la caritat. Trobo important remetre'm al perfil del voluntariat de Càritas, conegut per tots vosaltres, tan ric i complet, no amb la intenció de dir alguna cosa diferent del que ja hi és descrit, sinó per fer èmfasi en alguns aspectes fonamentals que posen en relleu la missió d'esperança que anima la tasca de cada voluntari i voluntària de Càritas.

En el llenguatge propi de l'Església no estaria malament que anéssim prenent consciència que la denominació “ministre de la caritat” és molt probable que s'adapti millor per expressar el sentit de la identitat cristiana i la pertinença eclesial, perquè es tracta d'un autèntic servei eclesial, amb el mateix rang que el ministeri que presta un catequista o un missioner des de la seva condició laical. Perquè la identitat del voluntari de Càritas és definida per l'ésser cristià que neix del sagrament del baptisme i de la fe que es té com un do de Déu. Quan el voluntari se sent cristià vol dir que gaudeix del do de poder respondre a la pregunta essencial “qui soc jo?”, en aquests temps de crisi d'identitat.

El voluntari de Càritas, en aquest sentit, ha de construir la seva identitat assimilant en el seu jo personal l'ésser personal de Jesús, atès que el baptisme i la seva gràcia sacramental proporcionen aquesta nova consciència ontològica personal. El voluntari de Càritas és això i, per aquesta mateixa raó, el que porta a terme està en coherència amb el seu ésser, perquè és cristià.

Per això l'esperança que difon és una esperança cristiana, amb fons, forma, contingut i essència totalment cristianes. Les seves creences cristianes són la convicció fonamental del testimoni de vida que ofereix al món dels desvalguts, els desposseïts, els empobrits, els oblidats i els segregats.

El seguiment de Jesús es realitza des d'una fe que es fa pràctica concreta de l'amor: el que compta és una fe activa per l'amor (Ga 5,6).

L'amor és esperançador per ell mateix. En una societat secularitzada i pluralista, l'únic llenguatge que té plena acceptació és el de les obres d'amor practicades amb la intencionalitat alliberadora de la pobresa i de l'exclusió social. La gratuïtat d'aquesta actitud i d'aquestes accions (samaritanes), que contrasten profundament amb l'egoisme present en l'ésser humà fa sorgir diverses preguntes precises que orienten cap a Déu i l'Evangeli. Fins i tot quan es treballa per la pau, per la justícia, pels drets d'homes i dones, la promoció humana és un testimoni de l'Evangeli si és un signe d'atenció a les persones i està ordenada al desenvolupament integral de l'ésser humà (RM 42; EN 12; AG 12).

Els que som membres de Càritas sabem per experiència pròpia que exercir la caritat és difícil. És fàcil ser filantrop; no és difícil ser generós. En canvi, és força difícil ser solidari perquè implica apropar-se a l'altre i prendre part del seu "ofici de viure". Però és molt complicat exercir la caritat, perquè exigeix veure en l'altre no tan sols el meu germà, sinó Crist, que viu en cadascun de nosaltres. Qui és caritatiu fa possible que el Crist que hi ha en mi serveixi apassionadament el Crist que hi ha en tu.

Càritas no és només una organització. Si fos això, n'hi hauria prou de recordar-la. Potser se li podria aconseguir o gestionar una condecoració. Però no. Càritas és l'acumulació de testimonis de molts espanyols que s'han dedicat a fer efectiu el desafiament d'estimar. I això és molt important, ja

que s'equivoquen els que pensen que els testimonis valen i es consoliden només en la persona individual: no han entès un aspecte molt important de la comunió dels sants, que segons el meu parer empara els tresors creats per nosaltres ahir, avui i demà com a comunitat.

Aquesta percepció de la comunió dels sants és rellevant en els temps que transcorren en l'avui i en el demà. Hi ha el perill de viure la santedat endins, en el secret, de forma intimista, malgrat que l'acció institucional ens ofereix la possibilitat de col·locar el llum sobre la taula, d'il·luminar com ho fa el far llançant feixos de llum cap a la fosca immensitat de la mar per il·luminar camins i oferir certeses.

Quan contemplem les enormes dimensions de la pobresa, ens pot sobrevenir una sensació de desesperació que ens paralitzi, que ens sumeixi en la impressió que no es pot fer res, que som davant d'una realitat social patològica que s'ha fet crònica, que qualsevol acció caritativa social és inútil (el papa Benet XVI a NMI 59 reconeix a l'inici del nou mil·lenni milions i milions de persones al marge del progrés). Davant la possibilitat de la desesperança hem de denunciar el fatalisme social com a eminentment pagà. És cristià confiar en la força de la gràcia i en els recursos humans i socials, convençuts que podem transformar la realitat i la història com ho va fer Jesús en la seva Pasqua transformadora del pecat en gràcia, un signe anticipador de tota possible transformació social. D'això, el voluntariat de Càritas n'és portador i garant.

El voluntari de Càritas, portador d'esperança, ha de portar a terme un servei desinteressat, lliure i gratuït, des de la responsabilitat, en benefici de

la comunitat i d'acord amb els principis i objectius de l'entitat. És portador d'esperança i ofereix, amb esforç, energia i generositat, el seu temps, la seva experiència i els seus coneixements a les persones més vulnerables de la nostra societat.

El Regne pertany als pobres i als petits, és a dir, als qui l'acullen amb un cor humil. Jesús fou enviat per anunciar la Bona Nova als pobres (Lc 4,18). Els declara benaurats perquè el Regne del Cel és per a ells (Mt 5,3); als petits és a qui el Pare s'ha dignat de revelar allò que ha amagat als savis i prudents (Mt 11,15). Jesús, des del pessebre fins a la creu, comparteix la vida dels pobres; coneix la fam (Mc 2,23-26), la set (Jn 4,6-7) i la privació (Lc 9,58). Encara més: s'identifica amb els pobres de totes les classes i posa l'amor actiu com a condició per entrar al seu Regne (Mt 25,14-30) (*Catecisme de l'Església Catòlica* 544). Ells són els destinataris de l'esperança des de la qual volem servir la caritat amb totes les conseqüències que exigeix l'amor cristià. D'aquest amor i d'aquesta esperança, el voluntari de Càritas n'és portador i garant, i ho fa amb alegria.

El voluntariat de Càritas és allà on s'ha de fomentar el respecte dels drets humans, sense distinció de sexe, llengua, ètnia, cultura, condició social i confessió religiosa.

El voluntariat de Càritas és allà on es promou el desenvolupament integral humà, a tots els països i preferentment als països en via de desenvolupament. Per això som a 162 països i, així, constituïm una veritable xarxa transnacional de la caritat i de la solidaritat.

El voluntariat de Càritas és allà on cal actuar contra les causes de la pobresa i el subdesenvolupament econòmic, social i cultural dels pobles, inventant i fent possible sempre nous camins per passar de les "bones raons" a les "bones obres", les mateixes que suggereix Jesús: vaig tenir fam i set, vaig estar despullat, vaig ser pelegrí.

El voluntariat de Càritas és allà on urgeix sensibilitzar la societat en valors de solidaritat, justícia, pau, igualtat i respecte del medi ambient.

El voluntariat de Càritas és allà on és necessari col·laborar amb organitzacions internacionals i espanyoles de voluntariat, servei i col·laboració internacional que treballen humanitàriament pel germà que pateix i està necessitat.

El voluntariat de Càritas vol portar a terme accions que impliquin anàlisis crítiques i denúncia de les realitats que atempten contra la vida i la dignitat de les persones, des de l'ètica social cristiana i fonamentades en el magisteri social de l'Església, donant prioritat a les accions que van a l'arrel del mal i no les que afecten només les seves conseqüències en la societat.

El voluntariat de Càritas afavoreix la caritat, la misericòrdia i la solidaritat en totes les seves formes, de manera que es pugui posar remei, en totes les seves expressions, a la vulnerabilitat humana i la precarietat que acompanyen la pobresa, amb el seu seguici de carències, drames i sofriments, i no tan sols cosir-hi pedaços que, com diu l'Evangeli, "deixen un esquinç més gros" (Mt 9,16-17) quan volem posar més pedaços a la roba vella. Globalitzar la caritat fa possible somriure, confiar, esperar, fer el bé i estimar.

Tots sabem que vostès caminen pels viarans de l'humanisme integral, que té com a tasca ser un gra que creix per arribar a ser un arbre que alimenta i aixopluga.

Que el Senyor i el proïsme siguin els companys del vostre caminar. Càritas, vosaltres, sou el punt de trobada de la nova humanitat. Col·loqueu, tal com ho heu fet, el llum sobre la taula perquè il·lumini. Sigueu clarividents i obriu les mans per unir-nos tots en una cadena que posi en evidència que Jesús, el Crist, és el nostre camí, la nostra veritat i la nostra vida.

L'esperança és una virtut cristiana que no podem arraconar, deixar caure ni hipotecar. Cal que recuperem el valor teològic de l'esperança, atès que, si d'alguna cosa flaqueja el nostre germà d'avui, és d'optimisme davant la vida, d'espais per confiar i de miradors amplis i oberts des d'on

poder observar nous horitzons d'il·lusió. Quan una mà amiga acosta el propi cor al de la persona que pateix, això ja és l'Evangeli, això és radicalitat, això és heroisme humà i cristià. Per això darrere de cada voluntari de Càritas hi ha un heroi de la caritat que, seguint l'exemple de la primera voluntària, Maria de Natzaret, transita pel camí de la vida amb l'impacient desig d'arribar a temps per socórrer qui espera la seva ajuda.

Gràcies per aquesta invitació, estimats germans, perquè en un fòrum com aquest parlem i manifestem allò que ens anima a actuar i a fer el que Càritas fa amb el segell inesborrable i inconfusible de l'amor i de la fe: l'esperança. Perquè gràcies a vosaltres, voluntaris i voluntàries, per a molts pobres l'esperança té un nom: CÀRITAS!

Col·lecció:
Dossiers

Girona 2014

Girona 2014

2.1. Presentació

Càritas Diocesana de Girona va ser l'amfitriona de la II Trobada de Càritas Catalunya, anomenada II Jornades de Trobada i Formació, que Càritas Catalunya celebrà, els dies 3 i 4 d'octubre de 2014, al Palau de Congressos de Girona. La trobada va esdevenir un important espai de reflexió sobre el que comporta ser i actuar com a Càritas respecte a la missió comuna envers les persones més desfavorides de la nostra societat.

Les jornades van ser tot un èxit de participació, ja que hi van participar a aquest esdeveniment més de 1.200 assistents, entre voluntaris i contractats, procedents de totes les Càritas diocesanes que conformen Càritas Catalunya. Tots els presents van conèixer aquests dos dies a Girona compartint experiències i vivències, i establint relacions amb altres persones que també des de Càritas es dediquen a acollir i acompanyar els més vulnerables.

Les jornades de Càritas Catalunya es van centrar en tres eixos: compartir, aprendre i construir espais d'esperança. A partir d'aquells s'articularen les ponències de prestigiosos professionals del sector social. També, al llarg dels dos dies, es van realitzar simultàniament tastets de projectes, per tal que els assistents poguessin conèixer diferents accions significatives realitzades arreu de Catalunya.

Segons Carme Borbonès, presidenta de Càritas Catalunya, "les jornades van ser un punt de trobada per compartir i fer visible que la solidaritat, la implicació i el compromís de tota la societat són indispensables perquè la nostra tasca arribi de forma efectiva als que més la necessiten". En aquest sentit, Borbonès va remarcar el valor de compartir i cercar, entre les persones que fan Càritas totes aquelles accions proactives que permetin ajudar aquells que pateixen situacions d'extrema pobresa.

Girona 2014

JORNADES de TROBADA i FORMACIÓ de CÀRITAS CATALUNYA

3 i 4
D'OCTUBRE
DE 2014

PALAU DE
CONGRESSOS
DE GIRONA

COMPARTIM,
APRENEM,
CONSTRUÏM ESPAIS
D'ESPERANÇA

 Càritas
Diòcesis de Girona

2.2. Desafíos pastorales de la exhortación apostólica *Evangelii gaudium*¹

Mons. Santiago Agrelo Martínez

Arquebisbe de Tànger

Girona, 3 d'octubre del 2014

Lo primero que he de hacer es concretar el significado que damos a la palabra “*desafío*”. Con ella nos referimos a situaciones o circunstancias que de alguna manera se oponen a lo que debería ser normal para nosotros. Dicho de otra manera, con la palabra “*desafío*” indicamos algo que representa un “obstáculo” en nuestro camino, una “dificultad”, “impedimento”, “oposición” o “resistencia”.

Intuimos, sin embargo, que no llamaríamos desafío a una dificultad insuperable, a una oposición invencible, a un impedimento insalvable. Si usamos ese nombre es para indicar resistencias que, detectadas, pueden ser enfrentadas y vencidas. Y eso hace que a la idea de desafío asociemos las de “valor”, “intrepidez”, “esfuerzo”.

De ahí la importancia que adquiere en la vida de la Iglesia -en la vida de una comunidad enviada por Cristo a evangelizar-, el discernimiento del contexto en que nos movemos, de los obstáculos que podemos encontrar, de las resistencias que hemos de vencer. Se trata de mirar la realidad con ojos de fe, con corazón iluminado por la luz del Espíritu Santo, con los ojos y el corazón de Jesús de Nazaret; se trata de amar este mundo que Dios ama, y llevarle el Evangelio que Dios nos ha confiado para los pobres.

1. Hacer una lectura correcta de la realidad

La Iglesia, si quiere responder con fidelidad al mandato recibido de evangelizar a todos los pueblos, ha de mantener una “siempre vigilante capacidad de estudiar los signos de los tiempos”². Cada comunidad eclesial ha de discernir en su entorno lo que puede ser fruto del Reino

1. Papa Francisco (2013). Exhortación apostólica *Evangelii gaudium* (= EG). Madrid.

2. Cf. Pablo VI (1964). Carta encíclica *Ecclesiam suam*, núm. 19. Madrid.

y lo que atenta contra el proyecto de Dios. Y eso implica que, además de reconocer e interpretar las mociones del buen espíritu y del malo, habrá de elegir las mociones del buen espíritu y rechazar las del malo.³

Intuyo que hemos topado con el lenguaje de Ignacio y, para entenderlo, bueno será que lo iluminemos desde las páginas de los evangelios.

Hacernos con la mirada de Cristo sobre nosotros

Todos recordamos la reprimenda de Jesús a sus discípulos Santiago y Juan, aquel día en tierra de samaritanos.⁴ El exegeta la interpretó así: “Jesús pretende corregir la estrechez de miras de sus discípulos, que no acaban de entender el verdadero significado de su misión. Por eso rechaza terminantemente cualquier identificación con Elías, el fogoso reformador de Israel... y rechaza, igualmente, cualquier clase de connivencia con una reacción tan abrupta y desaforada ante el comportamiento humano, por hostil que este pueda ser”.⁵

Algunos códices añadieron al texto una especie de declaración de Jesús: “No sabéis de qué espíritu sois”.⁶ De eso se trata, de hacer discernimiento de espíritus, pues el de Elías, como el de Santiago y Juan, no es el de Jesús.

Es necesario que las comunidades eclesiales recobren los ojos de Jesús para mirar el mundo. Las mismas circunstancias que para los hijos del trueno representan un motivo de maldición, están para Jesús atravesadas por una luz de bienaventuranza: “Bienaventurados vosotros cuando os odien los hombres, y os excluyan, y os insulten y proscriban vuestro nombre como infame, por causa del Hijo del hombre. Alegraos ese día y saltad de gozo, porque vuestra recompensa será grande en el cielo”.⁷ “Amad a vuestros enemigos, haced el bien a los que os odian, bendecid a los que os maldicen, orad por los que os calumnian. Al que te pegue en una mejilla, preséntale la otra; al que te quite la capa, no le impidas que tome también la túnica”.⁸

3. Cf. EG 51.

4. “Jesús tomó la decisión de ir a Jerusalén y envió mensajeros delante de él. Puestos en camino, entraron en una aldea de samaritanos para hacer los preparativos, pero no lo recibieron, porque su aspecto era el de uno que caminaba hacia Jerusalén. Al ver esto, Santiago y Juan, discípulos suyos, le dijeron: «Señor; ¿quieres que digamos que baje fuego del cielo y que acabe con ellos?». Él se volvió y los regañó” (Lc 9, 51-55).

5. Fitzmyer, J.A. (1986). *El evangelio según Lucas*. Vol. III. Traducción y comentario. Capítulos 9, 22-18, 14 (189-190). Madrid: Ediciones Cristiandad.

6. Adición a Lc 9, 55.

7. Lc 6, 22.

8. Lc 6, 27-29.

En la Iglesia somos todavía muchos los que no sabemos de qué espíritu somos. A todos, sin embargo, se nos pide mirar nuestro entorno con los ojos de Dios, con esa mirada de Dios que hay en los ojos de Jesús de Nazaret. Si no nos hacemos con esa mirada, en el mundo solo veremos un espacio para medrar y hacer prosélitos.

Los de Dios son ojos de alguien que busca: como aquel hombre que “deja las noventa y nueve (ovejas) en el desierto y va tras la descarriada -la busca-, hasta que la encuentra -hasta que la ve-. Y, cuando la encuentra, se la echa sobre los hombros muy contento”.⁹ Como aquella mujer que, si se le pierde una de sus diez monedas, “enciende una lámpara y barre la casa y busca con cuidado hasta que la encuentra”.¹⁰

9. Lc 15, 4-5.

10. Lc 15, 8.

11. Lc 15, 13, 20.

12. Lc 7, 12-15.

13. “Un hombre bajaba de Jerusalén a Jericó, cayó en manos de unos bandidos, que lo desnudaron, lo molieron a palos y se marcharon, dejándolo medio muerto”, tanto que parecía muerto entero: “Por casualidad, un sacerdote bajaba por el mismo camino y, al verlo, dio un rodeo y pasó de largo” (Lc 10, 30-31).

14. “Y lo mismo hizo un levita que llegó a aquel sitio: al verlo, dio un rodeo y pasó de largo” (Lc 10, 32).

15. La parábola del fariseo y el publicano (Lc 18, 9-14) es rica de sugerencias sobre la mirada. Nótese la contraposición entre “el fariseo, erguido”, y “el publicano” que, “en cambio, quedándose atrás, no se atrevía ni a levantar los ojos al cielo”. El fariseo mira al cielo y al publicano, presume ante el cielo y desprecia al publicano. El publicano mira hacia sí mismo, se humilla ante el cielo y se presenta con la verdad de su vida.

En Jesús de Nazaret, los ojos de Dios escudriñan el horizonte a la espera del hijo “que se marchó a un país lejano y allí derrochó su fortuna viviendo perdidamente”. Cuando aquel hijo todavía estaba lejos, “su padre lo vio y se le conmovieron las entrañas; y, echando a correr, se le echó al cuello y lo cubrió de besos”.¹¹

Hay una misteriosa relación entre la mirada y la conmoción interior, entre los ojos y el corazón de Jesús de Nazaret. Considera este relato de Lucas: «Cuando se acercaba (Jesús) a la puerta de la ciudad (Naín), resultó que sacaban a enterrar a un muerto, hijo único de su madre, que era viuda... Al verla, el Señor, se compadeció de ella y le dijo: “No llores”. Y acercándose al ataúd, lo tocó... y dijo: “¡Muchacho, a ti te lo digo, levántate!”. Y el muerto se incorporó... y se lo entregó a su madre». ¹²

Es este el primer desafío que creo necesario señalar: cada creyente y cada comunidad ha de **aprender a mirar el mundo con ojos de misericordia**. Demasiadas veces miramos con ojos de sacerdote,¹³ de levita,¹⁴ de fariseo,¹⁵ de policía, de guardia de tráfico, de banquero, de negociante, de capataz, de amo, de rico epulón.¹⁶ Cada uno de nosotros, cada comunidad eclesial, ha de hacerse con la mirada del buen samaritano, que es la mirada de Cristo sobre la humanidad pobre, sobre nuestra vida: “Pero un samaritano que iba de viaje llegó adonde estaba él y, al verlo, se compadeció -se le conmovieron las entrañas-, y acercándose,

le vendó las heridas -Jesús se hizo impuro con cadáveres, leprosos y mu-
jeres-, echándoles aceite y vino, y, montándolo en su propia cabalgadura,
lo llevó a una posada y lo cuidó".¹⁷

Esa mirada se «alimenta a la luz y con la fuerza del Espíritu Santo»¹⁸

Hemos concentrado la atención en la mirada, pero no olvidamos que
aprender a mirar el mundo con los ojos de Jesús de Nazaret es apren-
der a hacer discernimiento evangélico de la realidad en la que nos mo-
vemos, un discernimiento que "se funda en la confianza en el amor de
Jesucristo... se alimenta a la luz y con la fuerza del Espíritu Santo... se
apoya en la fidelidad del Padre a sus promesas".¹⁹

Para conocer e interpretar al modo de Jesús una situación, necesitamos
la luz del Espíritu Santo; para elegir en cada situación lo que conviene,
necesitamos su sabiduría, su fuerza, su amor.

Esa referencia a la luz y a la fuerza del Espíritu, que parece resaltar lo
obvio, y a lo que, por obvio, se puede no prestar atención, delimita con
claridad las fronteras que separan el discernimiento evangélico de la
reflexión académica, del programa político, del discurso económico, de
la propuesta ideológica, de la controversia religiosa.

Si os unge el Espíritu de Jesús, el único que conoce las profundidades de
Dios, el que "os guiará hasta la verdad plena",²⁰ él os enseñará a dis-
cernir el bien del mal, él os dará fuerza para que llevéis el Evangelio a los
pobres, él os iluminará para que en los pobres veáis a Cristo y lo améis.

16. "Había un hombre rico
que vestía de púrpura y de
lino y banqueteaba cada
día. Y un mengido llamado
Lázaro estaba echado en
su portal, cubierto de llaga-
gas, y con ganas de saciarse
de lo que caía de la mesa
del rico"; (Lc 16, 19-21). Al-
gunos manuscritos añaden
que el pobre Lázaro tenía
ganas de "saciarse con las
migajas que caían de la
mesa del rico, y nadie se las
daba", es decir, que nadie
lo veía, o, si lo veían, lo
ignoraban, no existía...

17. Lc 10, 33-34.

18. Cf. EG 50.

19. Cf. Juan Pablo II (1992).
Exhortación apostólica
Pastores dabo vobis (= PDV), 10.

20. Jn 16, 13.

El Espíritu es el don de Jesús a su Iglesia, a la comunidad de sus discípulos en misión: “Cuando venga el Paráclito, que os enviaré desde el Padre, el Espíritu de la verdad, que procede del Padre, él dará testimonio de mí, y también vosotros daréis testimonio, porque desde el principio estáis conmigo”.²¹

Y éste es el segundo desafío que creo necesario señalar: cada creyente y cada comunidad, si queremos parecernos a Jesús, si queremos ser dóciles como Jesús a la voluntad del Padre, si queremos continuar en el mundo la misión de Jesús, **debe hacerse discípulo del Espíritu de Jesús.**

Leer la voluntad de Dios en la vida de los pobres

Jesús supo leer la voluntad de Dios en la vida de los pobres, y nosotros, en la escuela del Evangelio, aprendemos esa forma tan especial de lectura.

El relato que hace el evangelista Marcos de la curación del hombre que tenía la mano paralizada no se entiende si no prestamos atención a las miradas: “Había allí (en la sinagoga) un hombre que tenía una mano paralizada. Lo estaban observando para ver si lo curaba en sábado y acusarlo”.²²

La mirada de los que “estaban al acecho” no se fija en el hombre que tenía una mano paralizada sino en Jesús; el interés de los que “vigilaban” no se centra en la curación del enfermo sino en la acusación del médico; la atención no se pone en el hombre y su necesidad sino en Dios y sus derechos.

Por el contrario, la atención de Jesús se dirige al hombre de la mano paralizada y a los que estaban al acecho, pues uno y otros necesitaban ser curados: «Jesús le dijo al del brazo atrofiado: “Levántate y ponte ahí en medio”. Y a ellos les preguntó: “¿Qué está permitido en sábado: hacer el bien o hacer el mal; salvar una vida o matar?”».

21. Jn 15, 25-27.

22. Mc 3,1-2.

Jesús pretende que quienes estaban pendientes de él, los vigilantes de la fe, los garantes de la ortodoxia, se fijen en el hombre y su necesidad, se hagan garantes de aquella vida, centinelas de la dicha que está llegando con el Reino de Dios.

Pero ellos “se quedaron callados”.²³ Los que vigilan atentamente a Jesús continúan sin ver la necesidad del hombre, y se quedan a la espera de comprobar si Jesús, remediando aquella necesidad, les da un motivo para acabar con él.

«Echando en torno una mirada de ira y dolido de su ceguera, le dijo al hombre: “Extiende el brazo”. Lo extendió y su brazo quedó normal»²⁴.

El episodio evidencia que la fidelidad a la ley, aun cuando ocupe el primer lugar en nuestra escala de valores, será traicionada, anulada, si apartamos de nuestra mirada al hombre y su necesidad.

Jesús lo había dado a entender también cuando dijo: “No necesitan médico los sanos, sino los enfermos. No he venido a llamar a justos, sino a pecadores”.²⁵

El Evangelio nos desvela así un tercer desafío: el de reconocer **en el enfermo, en el pecador, en el pobre, un lugar teológico en el que nos encontramos con la verdad de Dios, con su santa voluntad.**

No hay enfermedad que no sea para que se manifieste en el enfermo la gloria de Dios.²⁶ No hay pecado o blasfemia, salvo la blasfemia contra el Espíritu Santo, que no pueda ser perdonada.²⁷ No hay pobreza que no pueda ser mitigada con misericordia y solidaridad. **Se nos ha hecho apremiante leer la voluntad de Dios en la necesidad del hombre.**

Para ello, hemos de aprender a leer en la mirada de los pobres

Puedo suponer que conocéis la luz de esa mirada por vuestra propia experiencia de pobres en oración: “A ti levanto mis ojos, a ti que habitas en el cielo. Como están los ojos de los esclavos fijos en las manos de

23. Mc 3, 4.

24. Mc 3, 5.

25. Mc 2, 17.

26. Cf. Jn 9, 3.

27. Cf. Mt 12, 31.

sus señores, como están los ojos de la esclava fijos en las manos de su señora, así están nuestros ojos en el Señor; Dios nuestro, esperando su misericordia”.²⁸

Pero puedo temer también que hayamos mamado un modo de ser cristianos sin misericordia que pedir, sin pecado que haya de ser perdonado, sin una vida de la que responder ante el Señor del cielo y de la tierra. Si en nuestros labios no ha resonado el grito: “Misericordia, Señor, misericordia, que estamos saciados de desprecios”,²⁹ puede que tampoco encontremos en el corazón misericordia que ofrecer.

De ahí la importancia que tiene para el creyente, para la comunidad eclesial, la pobreza experimentada de la que fluyen las palabras de su oración: “Nuestra alma está saciada del sarcasmo de los satisfechos, del desprecio de los orgullosos”.³⁰

No olvides tu hartazgo de sarcasmos si no quieres olvidar el que padecen los empobrecidos de la tierra. Es un sarcasmo que nos quedemos con sus riquezas sin que ellos se beneficien en nada; que los echemos de sus casas y no les permitamos acercarse a las nuestras; que los empujemos a la muerte con leyes, negocios y armas, y digamos que ellos son los violentos; que los condenemos a la enfermedad, a la esclavitud, a una vida inhumana, y digamos que ellos son una amenaza para nosotros. En verdad sus vidas están saciadas del sarcasmo de los satisfechos: son una burla sangrienta, cuchillas y vallas que cierran a nuestras víctimas el camino del pan; y es, una ironía atroz la búsqueda continuada de razones para justificar la violencia que se hace a los pobres.³¹

Si no olvidas la luz de tu mirada cuando levantas tus ojos a Dios, reconocerás esa luz en los ojos que levanta a ti el pobre cuando te suplica.

Mirar el mundo con ojos de misericordia, hacernos discípulos del Espíritu de Dios, reconocer en los pobres un lugar teológico, son condiciones indispensables para hacer discernimiento de la realidad en que vivimos y evangelizarla; y son también el antídoto necesario para evitar en el entorno eclesial actitudes y comportamientos que, por ser contrarios al Evangelio, son un escándalo para los pequeños y los apartan de la fe.

28. Sal 123, 1-2.

29. Sal 123, 3.

30. Sal 123, 4.

31. Lo vi escrito en un muro salmantino: «La inmigración + u perdición», así, con una + en lugar de la t. Semejante atrocidad pretende justificar la crucifixión que padecen los emigrantes. Esto es lo que el Papa llama “procesos de deshumanización difíciles de revertir”.

Jesús comía con los pecadores, aún más, hizo de las comidas con los pecadores un signo de la presencia del Reino de Dios en el mundo y una evidencia de la misión que él había recibido del Padre; con lo cual bien podemos decir que olía a “pecadores”. El que es el pastor y la puerta de las ovejas huele sin remedio a oveja.

2.- «Algunos desafíos del mundo actual»

Bajo ese epígrafe de la *Evangelii gaudium*, el papa Francisco hace referencia a algunas realidades del presente, de esas que, por una parte, “si no son bien resueltas, pueden desencadenar procesos de deshumanización difíciles de revertir más adelante”;³² y por otra, pueden cerrar a la comunidad eclesial los caminos de la evangelización.

El desafío del compromiso con los pobres

Se supone que hay derechos que son patrimonio de la humanidad: el trabajo, la casa, la asistencia sanitaria, la educación, el bienestar de las personas...

Pero todo indica que esos derechos fundamentales de los que muchos de nosotros hemos disfrutado desde siempre son derechos de los que nunca ha gozado la mayoría de los hombres y mujeres de nuestro tiempo.

32. EG 51.

Mientras lo normal, entiéndase lo justo, es de pocos, lo anormal, entiéndase lo que se queda lejos de la justicia, lo inaceptable, es de casi todos. Hay una humanidad mayoritaria que “vive precariamente el día a día, con consecuencias funestas. Algunas patologías van en aumento. El miedo y la desesperación se apoderan del corazón de numerosas personas, incluso en los llamados países ricos. La alegría de vivir frecuentemente se apaga, la falta de respeto y la violencia crecen, la inequidad es cada vez más patente. Hay que luchar para vivir y, a menudo, para vivir con poca dignidad”.³³

Esa humanidad mayoritaria, privada de lo normal, de lo común, de lo universal, de lo que le pertenece, evidencia el fracaso del desarrollo científico y de la innovación tecnológica aplicados en los distintos campos de la naturaleza y de la vida. Esa humanidad mayoritaria es la evidencia de que hemos progresado contra el hombre.

Las comunidades eclesiales deberían haber ejercido desde siempre una función profética de denuncia de esa anormalidad de lo normal, de esa reducción de lo que es derecho de todos a privilegio de pocos. Temo que no lo hayamos hecho. Espero que asumamos el compromiso de hacerlo. Esa inmensa mayoría de excluidos de derechos fundamentales de la persona es la evidencia de que, progresando contra el hombre, progresamos contra nosotros mismos: mañana seremos nosotros las víctimas, ¡qué digo mañana!, ya lo estamos siendo hoy.

Pero esa misma humanidad mayoritaria es también luz de Dios sobre nuestras vidas, es sacramento de Dios para su pueblo, es palabra con la que Dios nos habla, y es el destinatario del evangelio que hemos recibido para llevárselo: **sin escucha de los pobres, sin compromiso con los pobres, no hay Iglesia de Cristo.**

El desafío del abrazo

Propongo este desafío como antídoto del veneno mortal de la exclusión.

33. Cf. Salm 123, 4

Puede que alguno de nosotros no alcance a vislumbrar la íntima relación que hay entre exclusión y muerte.

A Jesús de Nazaret lo “sacaron” fuera de la ciudad -lo excluyeron- “para crucificarlo”.³⁴ A eso se refiere la Carta a los Hebreos cuando dice: “Jesús... murió fuera de la puerta”.³⁵

Al diácono Esteban “lo empujaron fuera de la ciudad -otro excluido- y se pusieron a apedrearlo”.³⁶

Antes de crucificarlas o lapidarlas, a las víctimas las sacamos fuera, rompemos sus vínculos de “pertenencia a la sociedad en la que se vive”, en la que «ya no se está abajo, en la periferia, o sin poder, sino que se está fuera. Los excluidos no son “explotados” sino desechos, “sobrantes”». ³⁷

Antes de crucificarlas o lapidarlas, a nuestras víctimas las sacamos fuera de la legalidad, fuera de la política, fuera de la economía, fuera de los ámbitos de decisión y, para mantenerlas fuera, excluidas, levantamos vallas y las dotamos de tecnología que detecta movimiento y calor; las coronamos de cuchillas que sabemos destinadas a cortar carne humana y las justificamos con razones que tienen que ver con nuestro derecho a excluir y, cuando alguien nos diga que a nuestros excluidos los han devorado las arenas del desierto o han desaparecido en las aguas del mar, ya no nos preguntaremos cuál es en eso -en su muerte- nuestra responsabilidad.

Hemos llenado el mundo de desechos, de “sobrantes”. Desde los parlamentos, desde los púlpitos, desde los medios de comunicación -también desde los medios de la Iglesia en España-, desde nuestra conciencia individual, hemos justificado una y otra vez la cultura del “descarte”. Para esa cultura, los emigrantes no son, como mintiendo se suele decir, “los que nos asaltan”, sino que son “un bien de consumo, que se puede usar y luego tirar”.³⁸

Este proceso de deshumanización resultaría inaceptable para la conciencia si no llegase envuelto en los colores engañosos de «las teorías del

34. Mc 15, 20.

35. Heb 13, 12.

36. Hch 7, 58.

37. Cf. EG 53.

38. Cf. EG 53. Mucho me temo que los emigrantes son un negocio para Marruecos y también para Europa. Marruecos recibe dinero para ejercer de gendarme. Los emigrantes son una fuente de ingresos inesperada y abundante! Europa, con el cuento de la amenaza, crea puestos de trabajo e invierte en tecnología para impermeabilizar las fronteras.

“derrame”, que suponen que todo crecimiento económico, favorecido por la libertad de mercado, logra provocar por sí mismo mayor equidad e inclusión social en el mundo”.»³⁹

Este engaño -el Papa elegantemente lo designa como “esta opinión que jamás ha sido confirmada por los hechos”- supone “una confianza burda e ingenua en la bondad de quienes detentan el poder económico y en los mecanismos sacralizados del sistema económico imperante”.⁴⁰

Nuestro estilo de vida excluyente y nuestro ideal de vida egoísta, han desarrollado en nosotros una forma de indiferencia⁴¹ que nos hace sordos al clamor de los pobres, ciegos ante el drama de los demás, ajenos a sus anhelos, anestesiados ante su dolor. “Perdemos la calma si el mercado ofrece algo que todavía no hemos comprado, mientras todas esas vidas truncadas por falta de posibilidades nos parecen un mero espectáculo que de ninguna manera nos altera”.⁴²

El abrazo, por lo que tiene de reconocimiento del otro, de afirmación de su presencia en nuestra vida, de afecto expresado, de acogida ofrecida, es un icono de la disposición con la que el creyente y la comunidad eclesial han de mirar al que llama a las puertas de su casa. El abrazo es la forma más evidente de acercamiento del otro a nuestra vida. Y en ese sentido, el abrazo es el antídoto de la exclusión que mata. Solo la comunión nos acercará al otro más íntimamente que un abrazo.

El desafío de la solidaridad con los pobres

39. Cf EG 54.

40. Cf EG 54.

41. “Para poder sostener un estilo de vida que excluye a otros, o para poder entusiasmarse con ese ideal egoísta, se ha desarrollado una globalización de la indiferencia” (EG 54).

42. EG 54.

Si de algo se dice que lo aceptamos pacíficamente, se entiende que lo aceptamos “sin oposición”, “tranquilamente”, “plácidamente”, y mucho me temo que también sin discernimiento, sin reflexión, hasta llegar incluso a legitimarlo, a justificarlo.

Pues bien, el papa Francisco, hablando de la relación que hemos establecido con el dinero, dice que “aceptamos pacíficamente su predominio sobre nosotros y nuestras sociedades”.

No puedo dejar en el anonimato al sujeto de ese “aceptamos”, pues se trata en primer lugar de nosotros, los creyentes, los que nos decimos discípulos de Jesús de Nazaret, eso sí, discípulos que olvidan cuidadosamente aquella absurda declaración suya: “No podéis servir a Dios y al dinero”.⁴³ Entonces, “los fariseos, que eran amigos del dinero, estaban escuchando todo esto y se burlaban de él.”⁴⁴ Hoy, nosotros, más cerca de los fariseos que de Jesús, hemos hecho del dinero un fetiche, nos hemos rendido a la dictadura de una economía sin rostro y sin un objetivo verdaderamente humano,⁴⁵ hemos aceptado pacíficamente que las ganancias de unos pocos se multipliquen exponencialmente, mientras las de una inmensa mayoría se quedan cada vez más lejos. No digo ya del bienestar de esa minoría feliz,⁴⁶ sino de lo que corresponde por derecho a la dignidad inalienable de la persona humana. Insisto: estoy hablando de nosotros, los de Jesús. Nosotros hemos aceptado pacíficamente que la deuda de los pobres -de las personas y de los pueblos- les robe el futuro, anulando las posibilidades reales -“viables”, dice el Papa -de su economía. Nosotros hemos aceptado la corrupción, más aún, la corrupción en la política y en la economía la hemos favorecido al men-digar como sociedad las migajas que caen de su mesa.⁴⁷

Los discípulos del Dios hecho hombre por amor al hombre hemos interiorizado que el hombre es una mercancía como otra cualquiera: lo es su vida -el aborto es la evidencia-, lo es su salud, su educación, su trabajo... Son mercancía los niños: niños esclavos, niños soldado, niños reserva de órganos... Son mercancía las mujeres: trata de personas, prostitución, esclavitud... Son mercancía los trabajadores, los emigrantes... el hombre. Los discípulos del Dios hecho hombre por amor al hombre hemos aceptado pacíficamente que todo se sacrifique a la ren-

43. Lc 16, 13.

44. Lc 16, 14.

45. Cf. EG 55.

46. Cf. EG 56.

47. Cf. EG 56.

tabilidad del presente, que el dinero nos gobierne en lugar de servirnos, y que ocupe en cada uno de nosotros y en nuestras comunidades el lugar que le corresponde solo a Dios.⁴⁸

En ese contexto, el papa Francisco hace una llamada que citaré literalmente: “Una reforma financiera que no ignore la ética requeriría un cambio de actitud enérgico por parte de los dirigentes políticos, a quienes exhorto a afrontar ese reto con determinación y visión de futuro, sin ignorar, por supuesto, la especificidad de cada contexto. ¡El dinero debe servir y no gobernar! El Papa ama a todos, ricos y pobres, pero tiene la obligación, en nombre de Cristo, de recordar que los ricos deben ayudar a los pobres, respetarlos, promocionarlos. Os exhorto a la solidaridad desinteresada y a una vuelta de la economía y las finanzas a una ética a favor del ser humano”.⁴⁹

Por mi parte, no dirigiéndome aquí ni a políticos ni a ricos sino a discípulos de Jesús de Nazaret, he de hacer referencia a las exigencias irrenunciables de esa condición de discípulos en que la gracia nos ha situado.

Jesús no es el rico que vino a ayudar a los pobres, sino el Hijo que, siendo rico, se hizo pobre para enriquecernos con su pobreza.⁵⁰ Jesús es la revelación de la solidaridad de Dios con el hombre. Los creyentes no podemos guardar en la despensa de lo obvio ese “por vosotros” que está detrás, dentro y delante del anonadamiento del Hijo de Dios, de su entrega, de su encarnación, de su vida, de su muerte.

Seguirle por ese camino de solidaridad divina, de amor compasivo, puede que sea una locura, pero es un reto ineludible. Es nuestra vocación, nuestra misión, nuestra vida.

48. Cf. EG 57.

49. EG 58.

50. “Conocéis la gracia de nuestro Señor Jesucristo, el cual, siendo rico, se hizo pobre por vosotros para enriqueceros con su pobreza” (2 Cor 8, 9).

Podría recitar episodio a episodio los evangelios para aprender en los hechos de Jesús su solidaridad con nosotros, pero aquí no sería el lugar adecuado; así que recitaré un episodio de nuestros días en el que no os será difícil ver a Jesús callejeando: “Un día vi a un enfermo mental desnudo buscando comida en la basura. Los había visto muchas veces, pero ese día me detuve y decidí, con mi mujer, repartirles comida y agua

fresca por las noches. La gente decía que yo también me había vuelto loco. Creo en la providencia. Primero el ser humano, luego el dinero. Nunca pienso en el mañana, hago. Siempre vivimos al día”.⁵¹

Ese mismo día, encontré en las páginas de ABC esta información: «los responsables de las principales empresas españolas se reunieron ayer en La Moncloa para confirmar la mejora que la economía española ha experimentado desde su anterior reunión con Rajoy, en julio del año pasado. Entonces valoraron positivamente las reformas del Gobierno, y ayer redoblaron su apuesta por el crecimiento de la economía. Como reconoció el Presidente del Santander antes de la cita, “Rajoy lo está haciendo muy bien”». ⁵²

Dudo que esa valoración positiva la pudiese hacer un parado, un desahuciado, un emigrante. Y si ellos no la pueden hacer, tampoco la puede hacer la Iglesia, tampoco la pueden hacer los medios de la Iglesia, tampoco se puede hacer desde los púlpitos de la Iglesia. Entre el mercado y la persona, el cristiano ha de estar con la persona, ¡y es evidente que no siempre hemos hecho esa opción!

Otros desafíos

Quedan por tratar algunos de los desafíos a los que el papa Francisco se refiere en la exhortación *Evangelii gaudium*, pero ya he de limitarme a señalarlos.

“Algunos desafíos culturales”

Bajo este epígrafe se hace referencia, en primer lugar, a los desafíos que se manifiestan “en verdaderos ataques a la libertad religiosa o en nuevas situaciones de persecución a los cristianos”, y, más en general, en “una difusa indiferencia relativista, relacionada con el desencanto y la crisis de las ideologías que se provocó como reacción contra todo lo que pareciera totalitario”.⁵³ Se denuncia asimismo el lugar preeminente que en la cultura dominante ocupa lo exterior, lo inmediato, lo visible, lo rápido,

51. Grégoire Ahongbonon (en *La Vanguardia*). Citado en *Alfa y Omega*, Nº 880, 8 de mayo de 2014, p. 26.

52. Diario ABC, jueves 8 de mayo de 2014.

53. Cf. EG 61.

lo superficial, lo provisorio; así como el acelerado deterioro de las raíces culturales de muchos países con la invasión de tendencias pertenecientes a otras culturas, económicamente desarrolladas pero éticamente debilitadas.⁵⁴ Se señala también como un desafío para la fe católica de muchos pueblos la proliferación de nuevos movimientos religiosos, algunos tendentes al fundamentalismo, y otros que parecen proponer una espiritualidad sin Dios.⁵⁵ Se advierte además que el proceso de secularización tiende a reducir la fe y la Iglesia al ámbito de lo privado y de lo íntimo, y que la negación de la trascendencia ha producido una creciente deformación ética, un debilitamiento del sentido del pecado personal y social y un progresivo aumento del relativismo, que ocasionan una desorientación generalizada, especialmente en la etapa de la adolescencia y la juventud, tan vulnerable a los cambios.⁵⁶

54. Cf. EG 62.

55. Cf. EG 63: "Estos movimientos religiosos, que se caracterizan por su sutil penetración, vienen a llenar, dentro del individualismo imperante, un vacío dejado por el racionalismo secularista. Además, es necesario que reconozcamos que, si parte de nuestro pueblo bautizado no experimenta su pertenencia a la Iglesia, se debe también a la existencia de unas estructuras y a un clima poco acogedores en algunas de nuestras parroquias y comunidades, o a una actitud burocrática para dar respuesta a los problemas, simples o complejos, de la vida de nuestros pueblos".

56. Cf. EG 64.

57. EG 65, A buen entendedor, pocas palabras bastan. Manifiestamente, entre esas cuestiones que despiertan menor aceptación están el aborto, la homosexualidad, la eutanasia, la bioética...

58. Cf. EG 66 y 67.

59. Cf. EG 68.

Quiero marcar con un subrayado una adversativa papal que corona un enunciado de admiración. Esto es lo que el Papa admira: "A pesar de toda la corriente secularista que invade las sociedades, en muchos países -aun donde el cristianismo es minoría-, la Iglesia católica es una institución creíble ante la opinión pública, confiable en lo que respecta al ámbito de la solidaridad y de la preocupación por los más carenciados. En repetidas ocasiones ha servido de mediadora a favor de la solución de problemas que afectan a la paz, la concordia, la tierra, la defensa de la vida, los derechos humanos y ciudadanos... ¡Y cuánto no aportan las escuelas y universidades católicas en todo el mundo! Es muy bueno que así sea". Y esta es la adversativa que quiero subrayar: "Pero nos cuesta mostrar que, cuando planteamos otras cuestiones que despiertan menor aceptación pública, lo hacemos por fidelidad a las mismas convicciones sobre la dignidad humana y el bien común".⁵⁷

Finalmente se alude a la crisis cultural profunda que atraviesa la familia, lo mismo que todas las comunidades y vínculos sociales.⁵⁸

"Desafíos de la inculturación de la fe"

El Papa señala que "una cultura popular evangelizada contiene valores de fe y de solidaridad que pueden provocar el desarrollo de una sociedad más justa y creyente, y posee una sabiduría peculiar que hay que saber reconocer con una mirada agradecida".⁵⁹

Asimismo, califica de imperiosa la necesidad de evangelizar las culturas para inculturar el Evangelio.⁶⁰

Y, como obstáculos para una fe radicada en la cultura, señala: que “a veces el acento, más que en el impulso de la piedad cristiana, se coloca en formas exteriores de tradiciones de ciertos grupos, o en supuestas revelaciones privadas que se absolutizan”; que “hay cierto cristianismo de devociones, propio de una vivencia individual y sentimental de la fe”; que “algunos promueven estas expresiones sin preocuparse por la promoción social y la formación de los fieles”; que “se ha producido una ruptura en la transmisión generacional de la fe cristiana en el pueblo católico”, causada por “falta de espacios de diálogo familiar”, por “la influencia de los medios de comunicación”, por “el subjetivismo relativista”, por “el consumismo desenfrenado”, por “la falta de acompañamiento espiritual a los más pobres”, por “la ausencia de una acogida cordial en nuestras instituciones”.⁶¹

“Desafíos de las culturas urbanas”

“Necesitamos reconocer la ciudad desde una mirada contemplativa, esto es, una mirada de fe que descubra al Dios que habita en sus hogares, en sus calles, en sus plazas”.⁶²

El Papa nos presenta como un desafío el hacernos con una mirada que perciba la presencia en la ciudad de un Dios que “acompaña las búsquedas... que personas y grupos realizan para encontrar apoyo y sentido a sus vidas”: ¡Volvemos así a la primera página de nuestra reflexión! Y aprovechamos para cerrarla con un enunciado sugerente y una adversativa contundente. El enunciado: “El sentido unitario y completo de la vida humana que propone el Evangelio es el mejor remedio para los males urbanos”. La adversativa: “Pero vivir a fondo lo humano... en cualquier cultura, en cualquier ciudad, mejora al cristiano y fecunda la ciudad”.⁶³

Gracias por su atención.

60. Cf. EG 69.

61. Cf. EG 70.

62. EG 71.

63. EG 75.

2.3. Cambiar nuestras vidas para cambiar el mundo

Ana Abril Fernández

Directora del Área de Desarrollo social

Girona, 4 d'octubre del 2014

Ante los problemas del mundo, ante la pobreza, la desigualdad, la injusticia, ante una realidad de dolor y sufrimiento -y también de esperanza y propuestas- de las personas y pueblos en situación de pobreza y exclusión, nuestra respuesta es el Reino de Dios. Dios nos pregunta “¿cuántos panes tenéis?”, nos pregunta si queremos seguirle (o si bajamos la cabeza y nos damos la vuelta). La pregunta es si “¿quieres vivir el Evangelio?” en toda su radicalidad, que es la radicalidad del amor. Ante el dolor del mundo, nuestra propuesta, nuestra respuesta, es el Reino de Dios.

Y es posible, podemos transformar la realidad, desde la transformación de las vidas y desde la comunidad, desde tres dimensiones que se entrelazan entre sí: la dimensión personal, la dimensión comunitaria y la dimensión estructural.

Dimensión personal

Somos las personas quienes construimos el mundo (y podemos hacer de él “la casa común” o un espacio inhumano y desigual); somos las personas quienes estamos en la economía, la política, las organizaciones... esto supone responsabilidad y también esperanza. Depende de nosotros y nosotras, de cada persona, de las opciones que tomemos, de las prioridades y los valores que tengamos. Por tanto, optemos y seamos “el mundo que queremos” en cada espacio del día, en cada momento de la vida.

En *Evangelii gaudium*, el papa Francisco nos dice que al discípulo, se le pide todo pero al mismo tiempo se le da todo. “Todo”, ni más ni menos,

todo. Y sabiendo de Quién nos hemos fiado, sabiendo que es Dios quien hace crecer. Y el papa Francisco continúa diciendo que es una tarea tan exigente y desafiante que nos toma la vida por entero. Nuevamente, no hay divisiones, no hay compartimentos. Y si esto es así, si la acción social, el compromiso en Cáritas, toma nuestra vida por entero, si el sufrimiento y las esperanzas de las personas que están en los márgenes de nuestra sociedad toman nuestra vida por entero, transformaremos el mundo, haremos de él un lugar más justo y fraterno. La campaña de Cáritas “Vive sencillamente, para que sencillamente otros puedan vivir” nos invitaba a ello, al igual que una campaña de Manos Unidas de hace varios años: “Cambia tu vida para cambiar el mundo”, ¿y si lo hacemos realidad?

Algunas claves a tener en cuenta en nuestra acción social:

- **La dignidad** de las personas. Darío Mollá nos habla de “**nunca cambiar dignidad por ayuda**”. Y José Luis Segovia nos dice que no son las víctimas las que han perdido la dignidad sino los que no hacemos nada por cambiar su realidad.
- La **fraternidad** es lo que nos lleva a tener una mirada de hermano o hermana. En todo lo que hagamos, tengamos esa mirada de hermano (y no es retórica, si decimos “Padre nuestro”, seamos consecuentes con ello).
- **Negar que sea “inevitable”, afirmar la esperanza.** Esa mirada nos lleva a removernos, cuando vemos las concertinas o lo que está

ocurriendo en Lampedusa, o en los pueblos y en los barrios, en las vidas de las personas que acompañamos. No podemos acostumbrarnos, asumir que hay realidades que no se pueden cambiar o que no queda alternativa, que son así. No es cierto y no puede serlo. Ahí donde hay sufrimiento, hay una llamada para aportar esperanza.

- **“Una sola familia humana”** donde no hay distinción, donde no hay fronteras, donde no cabe un nosotros y un ellos.
- **Ponernos en riesgo.** Si vamos por los caminos de siempre llegaremos al mismo sitio de siempre. Recuerdo el lema de una Pascua: “Dispuestos a avanzar sin conocer el camino”. Atrevámonos a avanzar y a ir descubriendo el camino.
- **Coherencia.** El Evangelio es vida. Y nuestro compromiso permea lo que somos, pensamos, decimos, sentimos, hacemos. Eso es la coherencia y exigirá decir síes y decir noes. En estos momentos son claves también los noes, cuando decimos que no a lo que excluye, a lo que condena a personas y pueblos a los márgenes, estamos diciendo sí a la persona, a la dignidad, a la vida. Afirmemos con radicalidad y con la firmeza del Evangelio, sin tibieza, y seamos capaces de decir no a la vulneración de derechos y de la dignidad de las personas.
- **Devolver el nombre, hacer visibles.** La anormalidad vuelve los acontecimientos visibles, y la normalidad los vuelve cotidianos e invisibles (Pablo Gentili). El riesgo que asumamos con normalidad la exclusión social y que deje de ser visible. Frente a eso creemos en la utopía, en el Reino, en una sociedad donde ni una sola persona este al margen.

Dimensión comunitaria

Frente al individualismo imperante, desde Càritas reivindicamos la comunidad. Reivindicamos los plurales, el “todos somos responsables de todos”, el “donde 2 o 3 estén reunidos en mi nombre...”

Comunidades que generen modos de ser y hacer alternativos y que desde ahí transformen las estructuras. ¿Somos contraculturales?, ¿nuestra acción social se sitúa en otra lógica?, ¿somos “comunidades del tener” o “comunidades del ser”?, ¿comunidades que generan espacios de igualdad y fraternidad?, ¿comunidades que posibilitan procesos de personalización?

Y en este ser comunidad, dos retos en este contexto podrían ser:

La participación

Un reto imprescindible es la participación de las personas, de todas las personas. No tiene sentido desarrollar proyectos o procesos para las personas sin las personas, sin su opinión, participación activa, sin que sean guionistas de su historia. Las personas en situación de exclusión tienen propuestas y respuestas, tienen el coraje y la valentía para continuar, y son parte imprescindible de la construcción de alternativas en el contexto actual.

Acciones significativas

Ser red, una red tupida para que las personas no caigan, una red de protección social que sostenga. Y esa red debe estar en la parte más sufriente de la realidad. Una red, que transforme con la implicación de todos y todas. Una red que en cada acción desvele las injusticias, sea testimonio de lo significativo, alumbrando una nueva realidad, acciones que muestren que es posible hacerlo de otra manera, acciones que “entrañen germinalmente lo soñado” (Joaquín García Roca).

Dimensión estructural

El mundo que hemos creado “necesariamente” genera pobreza y exclusión, por eso hay que darle la vuelta por completo. Y para ello, es importante, en estos tiempos líquidos, de tanta relatividad, de ausencia de valores y de moral, ser personas sólidas (José María Olaizola) y firmes, que generen otras estructuras.

Es “tan sencillo” como guiarnos y actuar en consecuencia con la Doctrina Social de la Iglesia, ahí tenemos las claves: el destino universal de los bienes, el bien común, la opción preferencial por los pobres... y urge que sean una realidad.

En esta clave estructural, algunas pistas pueden ser:

La garantía y acceso a los derechos humanos

El papa Francisco nos dice que la Iglesia no puede quedar al margen de la lucha por la justicia. En estos momentos, dentro de los retos de la acción social, Cáritas se siente llamada a una defensa de los derechos humanos. En nuestra acción social “hagamos el bien, busquemos lo justo, demos los derechos al oprimido” y defendamos los derechos de las personas más pobres.

Estar atentos a las omisiones

Y debemos preguntarnos también por las omisiones, qué estamos dejando de hacer, de denunciar, de proponer... Por eso es tan importante ir en comunidad y discernir juntos y juntas, poner al Evangelio y a “los últimos” en el centro de nuestras acciones y en el centro de la sociedad.

Economía de la gratuidad

Ante una economía de la exclusión, ante una “economía que mata” (papa Francisco), Cáritas demuestra que otra economía es posible, desde el comercio justo, las finanzas éticas, las empresas de inserción (que son una muestra de que en un momento en el que se destruye empleo, Cáritas sigue apostando y hace realidad el empleo de las personas más vulnerables). Benedicto XVI nos habló de la economía de la gratuidad, uniendo algo aparentemente irreconciliable. Pongamos la economía al servicio de las personas.

Sin duda podemos construir un mundo más justo y fraterno. Es tan sencillo como transformar nuestras vidas, como responder a la pregunta de Jesús, darlo todo e implicar nuestras vidas por entero, desde la comunidad, sabiendo que somos débiles pero que es Dios quien hace. Y desde esas comunidades contraculturales, transformar las estructuras de pecado en estructuras de solidaridad, cambiar nuestras vidas para cambiar el mundo y así lo imposible se vuelve posible.

Col·lecció:
Dossiers

3

Tarragona 2016

Tarragona 2016

3.1. Presentació

Transformem la societat des de la Misericòrdia

Càritas Diocesana de Tarragona va organitzar el 22 d'octubre al Teatre Auditori del Camp de Mart de Tarragona la III Trobada de Càritas Catalunya amb el lema "Transformem la societat des de la Misericòrdia". L'esdeveniment concentrà 1.900 persones procedents de les deu diòcesis amb seu a Catalunya (Barcelona, Girona, Lleida, Sant Feliu de Llobregat, Solsona, Tarragona, Terrassa, Tortosa, Urgell i Vic). L'organització de la III Trobada s'encomanà al 2014 a Càritas Diocesana de Tarragona, amb motiu de l'any del seu 50è aniversari.

La III Trobada s'emmarcà en l'Any jubilar de la Misericòrdia, que és la font que il·lumina la nostra tasca. Com va dir el papa Francesc, "la Misericòrdia és una gran llum d'amor i de tendresa".

Totes les activitats van ser possibles gràcies a la col·laboració de 140 voluntaris que es van encarregar d'acompanyar i realitzar les funcions principals de mobilitat (coordinació en l'arribada i sortida d'autobusos, benvinguda als participants i acompanyament al llarg de la jornada).

La III Trobada començà amb la benvinguda de l'arquebisbe de Tarragona, Jaume Pujol, acompanyat de l'arquebisbe de Barcelona, Joan Josep Omella, bisbe delegat per la Conferència Episcopal Tarraconense a Càritas, de la presidenta de Càritas Catalunya, Carme Borbonès, i del director de Càritas Diocesana de Tarragona, Francesc Roig.

A continuació, Benigne Rios, comunicador i radiofonista, va conduir tota la trobada i va fer una salutació especial a tots i cadascun dels grups diocesans, citant els pobles i ciutats d'origen dels participants. Seguidament, el rector de les Borges Blanques, mossèn Joan Àguila, oferí una pregària amb un cant.

Al llarg de la jornada es va comptar amb els bisbes de les diòcesis catalanes i l'abat de Poblet. També hi assistiren representants institucionals, com ara el president de la Diputació, Josep Poblet, la regidora de Serveis a les Persones i Salut Pública, Ana Santos, el president de l'Autoritat Portuària, Josep Andreu, el director de Serveis Territorials a Tarragona del Departament de Cultura, Jordi Agràs, i el director dels Serveis Territorials de Treball, Afers Socials i Famílies al Camp de Tarragona, Francesc Tarragona.

La trobada va comptar amb les aportacions del sociòleg basc Imanol Zubero, diplomad en Teologia i professor de la Universitat del País Basc, amb la ponència "Mirar amb Misericòrdia ens posiciona per canviar el món" i, del teòleg tarragoní Mn. Miquel Barbarà, llicenciat en Sociologia i mestre de capella de la Catedral de Tarragona, amb la conferència "L'esperit de Càritas".

Aquest esdeveniment va suposar una oportunitat per a la formació i per intercanviar experiències, millorar les actuacions i aprofundir en el compromís de la transformació social a través de l'acció de Càritas.

Un cop acabada la part de reflexió, els participants van gaudir d'una experiència solidària amb Pallassos sense fronteres. També es va comptar amb el suport de la colla jove Xiquets de Tarragona, que va aixecar un dels seus castells com a mostra de col·laboració i acció de treball d'equip.

Després del dinar es van realitzar diferents visites culturals per la ciutat (catedral i claustre, amfiteatre romà, Museu Nacional Arqueològic, Museu Bíblic, passeig arqueològic i capçalera del circ).

Finalment, va tenir lloc la celebració de l'Eucaristia al Camp de Mart, que comptà amb l'Schola Cantorum i l'orquestra dels Amics de la Catedral.

De manera similar a la de les anteriors trobades, la lectura d'un manifest va cloure aquesta jornada.

Tarragona 2016

3a TROBADA de CÀRITAS CATALUNYA

*Transformem la societat
des de la Misericòrdia*

22 d'octubre de 2016
Camp de Mart
TARRAGONA

Organitza:

 Càritas
Diocesana de
Tarragona

Col·laboren:

 Diputació Tarragona

 AJUNTAMENT DE
TARRAGONA

3.2. L'esperit de Càritas

Mn. Miquel Barbarà

Tarragona, 22 d'octubre del 2016

I. Presentació

(En sentit positiu. En la perspectiva de la transformació social i amb l'esperit de l'Any de la Misericòrdia. Creixen les desigualtats i hi ha estructures generadores d'injustícies).

La meua intenció és oferir en veu alta unes reflexions que ens ajudin a tots a millorar la tasca que estem fent a Càritas. Que ens ajudin a tots, tant als treballadors voluntaris com als treballadors contractats laboralment. En positiu. No vull que ningú se senti reprimat pel que fa, ni menysvalorat, ni renyat i molt menys menystingut. Voldria que fos un estímul per exercir bé la nostra responsabilitat i per fer millor la feina que tenim encomanada i que tenim a les mans.

I això ho hem de fer en el context dels temes d'aquesta jornada. Com m'ha expressat un dels responsables i amics, als quals agraeixo la confiança de poder fer aquestes reflexions en veu alta, aquesta jornada té com a perspectiva LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL I DES DE LA PERSPECTIVA DE LA MISERICÒRDIA. És cert que hem de fer una tasca assistencial, agreujada per la crisi econòmica, però no hem de perdre de vista que en la nostra societat hi ha injustícies greus, mancances i desigualtats esfereïdores. Desigualtats que han crescut molt els últims anys, encara que n'hi hagi que ho vulguin amagar. I que hi ha unes estructures generadores d'injustícies que ben bé n'hem de dir estructures de pecat, de les quals ningú no demana perdó. Hem de treballar per la transformació de la societat. Això és una exigència del seguiment de Jesucrist en la seva Església. I ho hem de fer amb l'esperit de l'Any de la Misericòrdia del Pare que ens estima. Com diu el papa Francesc "la misericòrdia és una gran llum d'amor i de tendresa".

2. Quins són els valors que han de donar sentit a Càritas

(És important tenir-los clars. Valors que donen sentit a les accions de Càritas: acollir els que han quedat al marge de la societat. Amb les armes de l'amor. Denúncia de les situacions d'injustícia. Proposta de models alternatius i combat contra la pobresa. La comunicació cristiana de béns, vers una Església dels pobres. El valor dels voluntaris).

Com expressa la mateixa Càritas en la seva pàgina web: "Càritas és l'organització sociocaritativa de l'Església que té com a missió irrenunciable i permanent: acollir els que han quedat al marge de la societat, els més febles, i actuar per rescatar-los i acompanyar-los en el seu camí de recuperació.

Càritas, amb les armes específiques de l'amor, completa la seva tasca amb la denúncia de les situacions d'injustícia i la proposta de models socials alternatius i treballa per combatre tota forma de pobresa: econòmica, emocional i espiritual".

En els Estatuts de la Càritas de Tarragona (art. 1r) es diu "que ha de treballar juntament amb altres institucions de l'Església per la comunicació cristiana de béns dins la comunitat eclesial; la promoció humana i el desenvolupament integral de la persona; la transformació interna de les comunitats vers una veritable Església dels pobres i l'atenció especial als diferents camps de marginació".

Repasant les aportacions de la Memòria de Càritas 2015 podem subratllar els valors que donen sentit a les accions de Càritas.

En primer lloc són les persones que ens han confiat la seva vida. Això vol dir que entre l'àmbit de l'Estat espanyol i de l'estranger, i amb projecció internacional, Càritas ha acompanyat més de 4 milions de persones. És una cooperació internacional solidària. Dona sentit a les accions de Càritas la lluita contra la pobresa i la desigualtat. L'acolliment i l'assistència. L'ocupació, les persones sense feina i les de llarga duració, i l'economia social. Les persones grans. Les persones sense llar. La família, les famílies que no tenen cap ingrés, la infància i l'habitatge. Fa pocs dies que

els mitjans de comunicació han anat divulgant que a Catalunya hi ha 175.000 persones que viuen soles sense que hi vulguin estar. A la Jornada per l'Eradicació de la Pobresa, Càritas Catalunya va divulgar que a Catalunya hi ha 1.400.000 persones en risc de pobresa. Un de cada cinc ciutadans. I exigeix solucions a l'Administració per reduir la pobresa dels més dèbils.

A més, crec que és bo subratllar que un gran valor de Càritas sou vosaltres, els voluntaris, els cooperants i els donants. Vosaltres mereixeu tot el reconeixement, no solament de l'Església sinó de tota la societat. Què fariem sense vosaltres? A Catalunya els voluntaris sou 12.333, un 6,6% més que l'any passat. Els professionals contractats només són 476.

3. Valors amb una bona escala de valors cristians

(Amb bona coherència dins el conjunt. Ajut del MAS (Model d'Acció Social) i d'altres instruments. Orientacions dels papes Francesc i Benet XVI. Càritas és l'expressió de l'amor preferencial pels pobres. És la mà llarga de la comunitat cristiana envers els pobres i marginats).

Tot el que hem indicat com a propi de Càritas ho hem d'englobar dins el conjunt de valors cristians. Més encara, dins el conjunt de valors de l'Església catòlica.

En els mateixos llocs citats es diu que l'acció de Càritas "respon al missatge de l'Evangeli, que ens ensenya que els últims són els primers i que la dignitat de la persona és inviolable". I es diu també: "Càritas és l'expressió de l'amor preferencial de la comunitat cristiana pels pobres inspirat en l'Evangeli i en la Doctrina Social de l'Església". Podem expressar això dient que Càritas és la mà llarga de la comunitat cristiana envers els pobres i marginats.

El papa Francesc, el dia 21 d'abril d'aquest any, dirigint-se a les Càritas italianes els deia que la missió educativa de Càritas "demana un amor concret envers cada ésser humà, com una opció preferencial pels pobres, pels quals el mateix Jesús ens demana ajuda i proximitat". I a la

catequesi del dia 24 de gener d'aquest any afirmava que "evangelitzar els pobres és aquesta la missió de Jesús, com ho diu ell; aquesta és també la missió de l'Església i de cada batejat en l'Església.

És molt important que els valors de Càritas estiguin ben englobats en el conjunt dels valors que professem com a membres de l'Església catòlica. Els valors i les virtuts han de formar un conjunt ben estructurat i coherent, des de la creença en el Déu vivent i veritable i en el Credo que professem cada diumenge fins a les orientacions magisterials sobre les qüestions de moral social que en diem Doctrina Social de l'Església. Els valors i les virtuts no poden anar sols i com a esbojarrats. Si és així, es poden arribar a pervertir com el que acaba essent injust parlant només de justícia o el que acaba fent guerra parlant només de pau.

Per fer aquesta coherència de valors teniu uns bons instruments i unes bones ajudes, com el MAS (Model d'Acció Social), que tracta punts tan importants, entre d'altres com "la persona com a centre, ens mou l'amor; l'Església com a sacrament (l'aportació tan important del Concili Vaticà II), ser canal de comunicació de la comunitat cristiana, que té en la comunitat cristiana el seu agent".

També teniu uns altres bons instruments, en aquest sentit, en el *Marco de intervenció con personas en grave situación de exclusión social*. I unes bones orientacions sobre l'acompanyament i l'acolliment. Es tracten punts tan importants com l'art d'escoltar i de ser escoltat, de saber acompanyar; de saber facilitar l'expressió dels sentiments i saber ajudar per millorar la situació de vulnerabilitat de les persones.

Sobre aquest sentit de fe i eclesial té unes reflexions precioses el papa emèrit Benet XVI a la carta encíclica *Déu és amor*. Diu, per exemple, que “el cristià sap quan és temps de parlar de Déu i quan és oportú callar sobre Ell, deixant que parli només l'amor” (n. 31). I en un altre lloc afirma que hem de ser “els testimonis creïbles de Crist. El veritable subjecte de les organitzacions catòliques que exerceixen un servei de caritat és l'Església mateixa, i això a tots els nivells, començant per les parròquies, a través de les Esglésies particulars (les diòcesis) fins a l'Església universal” (n. 32).

El model de Càritas ha de ser el de l'Any de la Misericòrdia amb la paràbola del pare misericordiós i els dos fills i la del bon samarità.

Si tractem del que ha de ser Càritas, tractem també d'alguna cosa que no ha de ser.

4.- Què volem expressar quan diem que Càritas no ha de ser una ONG més

(Es podria dir que ho és. Però, té unes característiques especials. No ha de ser una organització laica. No ha de ser conservadora de l'statu quo).

Si mirem els llocs on hi ha descripcions del que és una ONG, es poden resumir dient que són organitzacions sense ànim de lucre que obtenen una porció dels seus recursos de fonts privades.

Les descripcions esmentades parlen d'uns objectius propis de les campanyes de les ONG: campanyes que volen ajudar en alguna o algunes necessitats concretes d'uns llocs determinats, per les quals cerquen finançament, volen sensibilitzar i educar i fins i tot n'hi ha que volen forçar canvis legislatius o reorientar mesures polítiques i econòmiques.

Encara que la primera ONG que es va fundar és del s. XIX, la Creu Roja, l'ús de l'expressió ONG s'empra des de l'ONU, des del 1947.

Si a partir d'aquestes dades formulem una definició del que és una ONG i fem una argumentació estil escolàstica, podem concloure que Càritas és una ONG, per lògica. Però quan se'ns adverteix, com alguna vegada ha fet el papa Francesc, que Càritas no és una ONG més, alguna cosa ens volen dir. Càritas és una ONG molt especial.

Jo crec que el toc d'atenció es fa perquè s'observa que, quan en certs ambients nostres es diu que Càritas és una ONG, es fa per amagar, o deixar en segon terme, la pertinença eclesial de Càritas, el fet de ser la mà llarga de la comunitat cristiana i ser fruit i conseqüència del seguiment de Jesucrist. Se'ns està dient que no hem de fer la nostra tasca a Càritas i de Càritas com si fos una organització laica i com si només ens moguésim per visions i motivacions humanes sense referència al ser deixebles i seguidors de Jesucrist. Tinguem-ho clar, això! No ens ho deixem prendre. No amaguem la dimensió més profunda de Càritas!

D'altra banda el papa Benet XVI ens adverteix que no hem de fer ni admetre que se'ns acusi de ser una organització que serveix com "un sistema conservador de l'estatu quo". I diu també que "no es dilueixi en una organització assistencial genèrica convertint-se simplement en una de les seves variants" (loc. cit. n. 31).

5. Hi pot haver col·laboradors no creients. En quines condicions? I els dirigents?

(És clar que sí, però és normal que es demanin unes condicions. I els dirigents?)

Naturalment que n'hi pot haver. Però també és lògic que es demanin unes condicions, com ara conèixer què és Càritas, respectar la seva visió religiosa i eclesial i no dificultar-la. Amb aquest mínim de respecte i de tolerància hi pot haver persones amb visions personals simplement humanistes i fins i tot agnòstiques o atees que facin una bona col·laboració en les tasques de Càritas.

Però jo crec que no hem de dir el mateix dels dirigents. Jo estic convençut que els dirigents han de ser persones plenament identificades amb l'ideari de Càritas i per tant amb un esperit religiós i eclesial clarament expressat i viscut. Això que en els nostres ambients pot semblar una exigència excessiva o fins i tot arbitrària es troba molt normal en altres àmbits de la nostra societat, com en l'esport. Us imagineu una directiva del Barça formada per seguidors del Reial Madrid o a l'inrevés? Les institucions han d'estar identificades a no ser que no aspirin a ser res o ser qualsevol cosa que no sap quin és el seu sentit.

Càritas ha de ser testimoni de la misericòrdia de Déu per transformar el món!

6.- El sentit de pertinença a Càritas

(Que estigui ben interioritzat el sentit de la persona que se sent membre d'un grup o d'una institució, com Càritas. És important el sentit de referència)

Quan parlem de sentit de pertinença ens referim a aquella percepció interior que té una persona en relació amb una institució o a un grup o una entitat social de la qual se'n sent membre. Se'n sap membre, n'està convençuda i, quan és el moment, en dona testimoni. Quan hi ha sentit de pertinença vol dir que aquella realitat que s'està vivint aporta alguna cosa a la vida de la persona i l'ajuda en la seva identitat i en la seva realització. Com estic segur que feu la immensa majoria de vosaltres.

Els que sou membres de Càritas estic segur que us en sentiu membres, i que ho voleu expressar sense por, en el moment oportú, i amb joia. Amb l'alegria de formar part d'una institució important que té sentit per a la vostra vida, que us aporta alguna cosa que us ajuda i que ajuda en la vida d'altres persones.

M'estic referint al sentit de pertinença referent a alguna realitat social, com Càritas, de la qual es forma part. Hi ha una altra manera de referir-se a una realitat social, institució o grup que representen alguna cosa important per a una persona sense que en formi part. Es tracta del sen-

tit de referència. No se'n forma part però s'hi refereix. És molt normal que abans de formar part d'una institució o grup hi hagi un període que sigui de simple referència. És aquell moment que un descobreix que hi ha Càritas, que s'assabenta del que són i del que fan, es pregunta si en podria formar part i acaba formant-ne part. La simple referència s'ha convertit en pertinença. Vosaltres podeu fer que Càritas sigui coneguda, valorada, que hi hagi més persones que la tinguin com a referència i que acabin essent-ne membres, que acabin amb sentit de pertinença.

Sentiu-vos propagadors que val la pena ser membre actiu de Càritas. Que és important per a la pròpia vida i per a la vida de moltes altres persones. Tant de bo sigui així. Estic segur que molts ho heu fet i heu portat persones a ser bones voluntàries i col·laboradores. Tots els que vulguin transformar el món poden fer una feina important a Càritas!

7.- Sentit de pertinença obert i cumulatiu

(Ni tancat ni sectari. Sí cumulatiu. Obert a altres grups. A la parròquia. A l'Església).

Sentit de pertinença, sí -com acabo de dir-, però alerta, que el sentit de pertinença ha de estar ben enfocat i ben viscut. En la nostra vida no hi ha cap sentit de pertinença que pugui ser sol i exclusiu. Els sentits de pertinença han d'estar ben relacionats amb altres sentits de pertinença i han de ser coherents. Han de ser cumulatiu amb altres sentits de pertinença. Si no és així tenen el risc o de convertir-se en un no-res o en altres realitats fins a poder-se convertir en un sentit de pertinença sectari.

Això, en el nostre cas, què vol dir? Vol dir coses tan senzilles com que si jo tinc sentit de pertinença a una Càritas parroquial he de tenir sentit de pertinença a la parròquia. I el sentit de pertinença a la parròquia vol dir saber el que fan els altres grups de la parròquia, si convé, ajudar-los, compartir d'alguna manera les seves preocupacions, sentint-me membre de la comunitat parroquial. Si un diu: “jo soc de Càritas però a la parròquia ja s'arreglaran”; “jo soc de Càritas però els problemes dels catequistes ja se'ls ventilaran ells”, és problema seu. I així amb la resta de grups i activitats de la parròquia; aquest sentit de pertinença a Càritas està mal enfocat; en comptes d'obrir; tanca; en comptes de ser coherent amb la resta de la parròquia, n'allunya. Aquest sentit de pertinença a Càritas pot arribar a ser sectari: nosaltres som els bons i els altres els, diguem-ne, dolents. En una reunió un feia servir l'expressió “els meus pobres”. Li vaig dir: “els pobres no són teus, són de Nostre Senyor”.

Testimonis de la misericòrdia ho hem de ser amb els altres grups eclesials. No estem sols!

8.- Actituds i motivacions del voluntari/a de Càritas

(Tot voluntariat té unes característiques determinades. El voluntari ha de fer ben feta la feina que s'ha compromès a fer. S'ha de valorar més el voluntariat).

S'han de valorar més les actituds i els valors que teniu i exerciu els voluntaris i voluntàries. De vegades es tracta del voluntari com una persona que fa el que vol, arriba o no arriba, fa la feina a mitges, i té una espècie de responsabilitat disminuïda. Es ve a dir: com que soc voluntari faig el que faig i prou. Això no és valorar el voluntariat. El voluntari no és la persona que fa les coses a mitges perquè és voluntari. El voluntari ha de fer la feina que té encomanada i que s'ha compromès a fer de manera ben feta, responsable, complidora i com un professional preparat i eficient. El voluntari ha de fer les coses ben fetes com un professional.

El papa Benet XVI diu que els que treballen en aquestes organitzacions han de ser “competents professionalment” (loc. cit. n. 31).

Ho recordo en general. Estic segur que els que sou aquí no necessiteu que us ho digui perquè vull creure que ho feu. Tanmateix, de tant en tant va bé fer una mica d'examen de consciència. El que diferencia un professional contractat i un voluntari és la motivació per la qual es treballa. Un s'hi ha de guanyar un sou i l'altre no. Aquesta és la gran diferència, però no la qualitat i la responsabilitat en la feina, que això és igual per a tots. El contractat és puntual perquè té un horari laboral que el mana i el voluntari és puntual perquè lliurement i responsablement s'hi ha compromès.

Amb actituds mediocres no transformarem el món! Estic segur que ho compartim!

9. El treballador/a de Càritas i el voluntariat

(Treballador amb visió i esperit de voluntari).

Això no vol dir que el treballador contractat s'hagi de limitar a complir amb el que li mana el conveni, el contracte o les disposicions i lleis laborals. Jo invito tots els treballadors contractats a treballar amb un plus de voluntariat. El voluntari dedica un temps de la seva vida a Càritas a més de treballar en algun lloc per guanyar-se la vida, o fer les feines de casa o ser un jubilat o jubilada. El treballador contractat crec que hauria de treballar amb el mateix esperit. A més del que ha de fer pel contracte, crec que hauria de tenir l'esperit de fer també de voluntari com ho fan els voluntaris que hi dediquen un temps a més del que els ocupa cada dia. Això no vol dir que no tingui dret a les hores extra, si és el cas, o a vacances o a dies de descans, si hi té dret. Però sempre queda un plus que s'hi ha de dedicar amb esperit de voluntariat, per exemple, en sessions de formació, en reunions extres, en imprevistos, en mil coses que no es poden afrontar amb l'actitud de dir: "és l'hora, tanco i marxo". Penso que els treballadors contractats no us heu de convertir en uns buròcrates instal·lats que es desentenien dels problemes de Càritas. A Càritas s'hi ha de treballar amb esperit, amb sentit i, més enllà de les normes, amb actituds de voluntari amatent i atent als problemes que es presenten i que moltes vegades depassen els horaris laborals en sentit

estricte. Espero que em faci entendre. Per exemple, en aquesta reunió de voluntaris crec que no hi haurien de faltar els treballadors contractats. No vull que ningú se senti renyat, però sí que tots ens sentim interpel·lats i estimulats!

Ser testimoni de la misericòrdia no disminueix la responsabilitat, sinó que l'ha d'augmentar. Amb la feina feta com a buròcrates no transformem res del món! Ni a Càritas, ni enlloc!

10. Reptes, problemes i el problema de les persones

(Els reptes i els problemes i les persones. I les persones-problema. Hem de ser persones humanes de veritat).

Tota aquesta problemàtica, i moltes altres qüestions, em fa pensar que hi ha menys problemes dels que moltes vegades pensem, problemes que siguin realment i objectivament problemes. Moltes vegades el problema som les persones, el que les persones pensem, diem i fem. En general podem afirmar que manca molta maduresa, ser persones humanes de veritat. Hi ha molta manca de persones humanes madures, ben fetes, ben estructurades i amb una actuació correcta. És molt expressiu allò què hi ha persones que tenen una solució per a cada problema però n'hi ha que tenen un problema per a cada solució!

Dit això també hem d'afirmar que de problemes i de reptes n'hi ha en la nostra Església i, per tant, també a Càritas.

A la reunió preparatòria del Col·loqui europeu de parròquies, feta a la parròquia de Sant Joan de Reus (8 i 9 de juliol de 2016), d'entre 38 reptes que es presenten, com a mínim, actualment a l'Església, els assistents van indicar com a més importants els següents: la centralitat de Déu, la immigració recent, el ser acollidors i bons samaritans amb les persones ferides en el camí de la vida, el servei als més pobres i marginats i a les persones que fugen de la guerra, de la violència i de la fam, el paper de la dona en la societat i l'Església i l'aplicació del Concili Vaticà II i del Concili Provincial Tarraconense i les orientacions de la Doctrina Social de l'Església i més en concret del papa Francesc, com l'encíclica *Laudato sí*.

Ara no podem tractar cada un d'aquests reptes, però ens els hem de prendre seriosament si volem transformar la nostra societat i la nostra Església!

II. Quina identitat eclesial hem de transmetre

(Com vivim el ser Església. Volem una Església evangèlica. En donem testimoni sense por. Una Església que reconegui els errors i els pecats. L'error del nacionalcatolicisme. Necessitat de formació. El treball per la justícia forma part de l'evangelització. Fem cas del papa Francesc. Ni buscar prestigi ni ser trepes!).

Tot i que vivint amb tants problemes i reptes, hem d'estar convençuts i ens hem d'animar els uns als altres a donar un testimoni positiu del ser Església. Hem de manifestar sense por que volem ser una Església evangèlica, que volem ser seguidors de Jesucrist i que tenim clar el que és més important a l'Església: la Paraula de Déu, els sagraments, sobretot la celebració de l'Eucaristia, l'assemblea dels germans i germanes que formem el Poble de Déu, l'embranchida evangelitzadora i el testimoni d'ajuda envers els més pobres i marginats. En el Sínode de Bisbes de l'any 1971, celebrat a Roma amb el papa Beat Pau VI, el secretari, que en va ser l'arquebisbe Ramon Torrella, explicava que van aconseguir fer aprovar que el treball per la justícia és un element constitutiu de l'evangelització.

Hem de donar testimoni que estem en comunió amb l'Església que vol el papa Francesc. No hem de fer cas dels escribes i fariseus del nostre temps que ataquen el Papa pel seu estil senzill de vida, per la seva ober-

tura als allunyats de l'Església, als protestants i als musulmans, per la seva condemna a l'ídol del diner; per la seva implacable crítica al capitalisme neoliberal que diu que és injust i generador de mort (a l'exhortació apostòlica *El Goig de l'Evangeli* diu que és **una economia que mata**). El critiquen per la seva invitació a anar a les perifèries, per la seva defensa de la mare terra... i així podríem anar seguint. Ho dic no solament per argument d'autoritat, perquè és el Papa, sinó per convenciment que ens porta pel camí de l'Evangeli. És un Papa que moltes vegades penso que no ens el mereixem, perquè estem força lluny del camí que ens marca. Però ens hem d'animar a seguir-lo per a una major fidelitat a Jesucrist.

Quan diem que volem una Església evangèlica també volem dir una Església que sap reconèixer els errors i els pecats. Als que vàrem lluitar contra el franquisme ens falta que la part -i una part influent- de l'Església reconegui, millor i de manera més explícita, que va ser un error donar suport al franquisme amb la forma de nacionalcatolicisme. No ho dic per evocar un anacronisme històric, sinó perquè l'Església que ha de donar cobertura a Càritas no ho ha de fer amb la motxilla -que diuen ara- del nacionalcatolicisme. És un antitestimoni que ens fa mal a tots. I pitjor encara si es volguessin reproduir el fons i les formes del nacionalcatolicisme. Càritas en sortiria perjudicada. El màxim que poden aconseguir els que volen fer això és fer guetos o fins i tot grups amb trets sectaris. Mal rerefons per donar i rebre com ha de fer Càritas en la nostra societat. I més, tenint en compte que el donar i el rebre, si no es fa en un bon context, en comptes d'unir en un nosaltres, separa: nosaltres que donem i vosaltres que rebeu. Mal context per fer l'Església dels pobres per la qual lluitem les persones de Càritas!

Ens hem d'animar també a formar-nos. Segurament ens falta molta formació. Hem de purificar la nostra manera de viure a l'Església. Moltes vegades quan algú em diu: "és una persona d'església", jo penso, i alguna vegada ho he dit, "de quina Església?" Hi ha moltes maneres d'entendre l'Església, des de la més aigüalida i desidentificada fins a la més tancada i sectària. En qualsevol grup o institució, encara que no sigui una secta, hi pot haver trets sectaris.

El Papa, que té molta experiència de vida comunitària, diferents vegades ha parlat molt fort contra les enveges, les gelosies, les punyalades per

l'esquena i les males pràctiques que es poden infiltrar en la convivència. Fan un mal servei a la comunitat, a les persones i a la societat les persones d'església que la fan servir per tenir prestigi i poder socials. El papa Francesc diu que a l'Església hi ha trepes, però que val més que vagin a la muntanya, que és més sa.

Les persones de Càritas hem de donar una bona imatge d'Església i no tenir por de manifestar-ho. No estigueu contents quan algú us digui: "si tothom fos com tu, jo també hi seria". No! Nosaltres hem de ser una cara bona i bonica de l'Església. És la meva família. No l'hem de tractar o deixar que la tractin com si parléssim d'uns veïns que ens queden lluny. Alguns m'heu sentit esmentar una anècdota que explicava el cardenal Lluís de Barcelona. Una noia coneguda parlava amb un que li feia una crítica ferotge de l'Església i ella es va posar a plorar. I ell li engegà: "no sé per què plores". I ella li respon: "ploro perquè estàs insultant la meva mare". Una mare de qui sabem els defectes com ho fem de la mare pròpia, però que no ens la toquin perquè és la nostra mare! Fa pocs dies que el papa Francesc va dir que volia una Església que sigui per a tots!

La misericòrdia s'ha d'expressar per mitjà de cada cultura. La transformació del món no s'ha de fer diluint les identitats culturals!

12. Quina identitat de país hem de transmetre

(Com vivim el ser ciutadans del nostre país. La realitat nacional de Catalunya, segons els nostres bisbes. Hem de poder dir que ens l'estimem. Acollir les altres cultures des de la pròpia identitat. L'immigrant ha d'estar en la cultura que l'acull. Els membres de Càritas no han de ser portadors de missatges polítics. Referents d'homes de la doble fidelitat: cardenal Vidal i Barraquer, arquebisbe Pont i Gol i Mn. Ramon Muntanyola i altres).

Amb la identitat de l'Església, nosaltres hem de transmetre la identitat del nostre país, Catalunya, i donar a conèixer la seva cultura, la seva llengua i la seva història. És curiós que en aquestes qüestions un sector de l'Església fa més cas del que volen fer creure alguns partits polítics que el que afirmen els nostres bisbes. Els bisbes de Catalunya, l'any 1985, en

el document magisterial *Arrels cristianes de Catalunya*, quasi bé amb un to notarial, afirmen el següent: “Com a bisbes de l'Església a Catalunya, encarnada en aquest poble, donem fe de la realitat nacional de Catalunya, afaïçonada al llarg de mil anys d'història, i també reclamem per a ella l'aplicació de la doctrina del magisteri eclesial (Apartat “El fet de la nacionalitat catalana”)”.

N'hi ha que han aconseguit fer creure que el sol fet de dir “**estimo Catalunya**” ja sigui considerat un acte polític. Això és diabòlic. Els que diuen això són els que fan política. Tothom ha de poder dir que estima la seva terra, com la cosa més natural del món. No l'estimem perquè sigui millor ni pitjor sinó perquè és la nostra, com va afirmar el Concili Provincial Tarraconense de l'any 1995.

Afirmar la pròpia identitat no és treure res a la bona acollida que hem de tenir envers tots els immigrants. Els immigrants quan van a una societat que té una altra cultura tenen l'obligació de saber on es posen i de respectar la cultura del país, com van fer tants emigrants catalans que van marxar a diferents països, sobretot d'Amèrica i d'Europa. Amagar o diluir la pròpia cultura pensant fer un favor als que venen és fer un tort a tots, que alguns països, com Holanda i Austràlia, ja han començat a expressar. Cal acollir i respectar des de la pròpia identitat. Si es fa així, es pot produir un enriquiment mutu. Des del rebaixament de la pròpia cultura es pot produir un empobriment de tots.

Els que esteu compromesos amb Càritas no heu d'amagar la pròpia cultura amb un gran respecte i integració de les altres cultures. Els que van a un altre país, tant si ho fan com a pobres com si ho fan com a dirigents, tenen obligació d'integrar-se en la cultura pròpia de la societat que els acull. Nosaltres tenim la mala experiència de tants que han vingut a manar a casa nostra i ho han fet servir per imposar-nos una altra cultura. Hi ha d'haver fraternitat entre les cultures, mutu respecte i no imposició indeguda. Càritas ha de donar exemple de tota aquesta qüestió tan complicada.

Les persones de Càritas no han de ser altaveus o portadors de missatges polítics. Per exemple, hi ha polítics -i potser bastants- que han nascut o

almenys han estat formats en una altra cultura, totalment respectable. Però, i és una paradoxa, ara i aquí ens venen a explicar, des de la seva ignorància, el que hem estat -segons ells- i ens volen donar lliçons del que hem de ser, el que hem de fer i el que hem de sentir. Quan senten això que dic -com m'ha passat- acusen de fer política. Mentida! Són ells els que fan política, i de la dolenta. Nosaltres tenim grans referents de les persones que anomenem de la doble fidelitat: a l'Església i al país, com el cardenal Vidal i Barraquer, l'arquebisbe Pont i Gol, Mn. Ramon Muntanyola i tots els que hi podríeu afegir cada un de vosaltres referits al vostre bisbat.

La transformació del món que volem fer nosaltres deu haver de començar per transformar el nostre país!

13. Relació amb les institucions civils. Quins són els seus deures? Suplències?

(Els polítics i la societat en general haurien de reconèixer la tasca que fa Càritas al servei del bé comú de la societat. L'Església estalvia diners a l'erari públic. Hem de dir no a les injustícies, la corrupció i els robatoris. Treballar amb bon coneixement mutu i amb bona coordinació. Què transformarem avalant els corruptes? És molt bo el principi de mútua independència i sana cooperació).

En cada país, aquest és un punt complicat i que no es pot enllestir amb unes paraules breus. Permeteu-me només unes senzilles reflexions.

Les institucions civils, en els diferents nivells, tenen unes obligacions envers els pobres i marginats, moltes d'elles recollides en les mateixes lleis. De vegades fa la impressió que els responsables d'aquestes institucions fan el que els sembla i el que queda per fer es deixa per a institucions com Càritas, com si els deixessin les escorrialles. No és això. En el servei als pobres i marginats hi ha feina per a tots, cadascú des de les seves obligacions.

Càritas, junt amb altres organitzacions que hi ha a la societat, té una gran tasca a fer i té tot el sentit evangèlic que ho faci. Les institucions civils haurien de reconèixer la gran tasca social que estan fent tantes organitzacions que hi ha a la nostra societat, com Càritas, entre les primeres. Es dona la paradoxa que hi ha partits polítics que tot i fent-los molta feina bruta que haurien de fer ells, no reconeixen l'aportació que s'està fent al bé comú de la societat des de l'Església. L'Església, a més, estalvia molts diners a les arques de l'Estat amb tot el que gestiona i fa. Moltes vegades penso que m'agradaria preguntar als polítics que critiquen i menyspreen l'Església, mentre ens fan arribar molts dels problemes socials que ells no solucionen, a veure on tenen la seva porta o la seva finestra on puguin anar a trucar i a demanar els pobres. Que ens diguin on els hi podem enviar. És molt maquiavèlic criticar qui et renta tants plats bruts.

A més, des de Càritas no hem de tenir por de denunciar les injustícies que es fan en tantes institucions de la nostra societat. Des de Càritas hem de dir clar i net que no estem d'acord amb tanta corrupció, amb tanta malversació de diners i amb tants robatoris encara que sembli que una part de la societat ho avala a les urnes. Es pot avalar amb vots els corruptes? No hi ha dret al que està passant.

Amb les institucions civils hem de treballar amb bon coneixement mutu i amb bona coordinació des de la responsabilitat de cadacú. Per això és important que en cada nivell, per exemple, entre una Càritas parroquial i els treballadors socials i els serveis socials de l'Ajuntament, hi hagi una bona relació, si és possible, i fins i tot un bon coneixement de les persones. El bon tracte personal ajuda molt a trobar bones solucions.

Queden moltes coses per dir, però les podem resumir en aquell principi que resumeix el pensament del Concili Ecumènic Vaticà II: mútua independència i sana cooperació.

La misericòrdia no pot servir per tapar la corrupció. Què transformarem avalant els corruptes?

14. Accions assistencials i compromís per la justícia. Transformem la societat des de la misericòrdia

(La tasca assistencial. Conscients de les causes que provoquen la pobresa, la necessitat i la marginació. Denunciar les causes de les injustícies. Per una societat més justa, més igualitària, més solidària, més fraternal i més pacífica. Papa Francesc: practicar la política de la no-violència. La misericòrdia no ha de servir per aigualir el compromís per la justícia. Ben al contrari).

En relació amb tota aquesta problemàtica, ja fa anys que a Càritas vàrem treballar molt per anar més enllà de les accions assistencials i adquirir un ferm compromís per la justícia. Amb la crisi econòmica ens veiem obligats a tenir una gran tasca assistencial i pot fer la impressió que hem tornat una mica enrere. Però penso que no és pas així. Mentre hi ha persones que tenen gana i que no tenen el mínim necessari per viure és el nostre deure atendre-les i donar-los tot el que podem. Però estic convençut que actualment Càritas té prou clar que tenim el deure de ser conscients de les causes que provoquen la pobresa, la necessitat i la marginació. I que volem ser prou valents per denunciar les causes de les injustícies i per treballar per posar-hi remei en la mesura que puguem. Hem d'estar compromesos amb una societat més justa, més igualitària, més solidària, més fraternal i més pacífica. El lema que el papa Francesc ha marcat per a la propera Jornada de la Pau és: **"Practicar la política de la no-violència!"**

I això ho hem de fer des de l'actitud de la MISERICÒRDIA. La misericòrdia no ha de servir per aigualir el compromís amb la justícia. Ben al contrari. La misericòrdia no pot servir per adormir les consciències com si donéssim raó a l'afirmació marxista de la religió com a opi del

poble (encara que caldria veure en quin sentit s'afirma en els originals de Marx; no hi podem entrar, ara). L'Any de la Misericòrdia ens ha de fer endinsar en la profunditat de l'AMOR DE DÉU. No siguem infantils. Quan els papes llencen una idea, n'hi ha que només la repeteixen infantilment. Parlen de l'*Ars celebrandi* ("l'art en les celebracions") i continuen fent el mateix. Parlen dels atris dels gentils i continuen fent el mateix. Igualment amb allò d'anar a les perifèries. Siguem cristians catòlics madurs i conscients. Aprofundim en la misericòrdia i ens comprometrem en la transformació de la societat en profunditat al servei dels que més necessiten misericòrdia.

15. Al servei del Regne de Déu per un món més just

(Els valors del Regnat de Déu: veritat, vida, santedat, gràcia, justícia, amor i pau. Volem ser un crit col·lectiu per transformar la societat).

Això vol dir: **al servei dels valors del Regnat de Déu!** Estan molt ben expressats al prefaci de la solemnitat de Crist Rei del món: **Regne de veritat i de vida, Regne de santedat i de gràcia, Regne de justícia, d'amor i de pau.** Volem un món on regnin la misericòrdia i l'amor i un món en pau. Per això hi ha d'haver justícia. Per acabar em faig ressò d'una màxima atribuïda a Gandhi: quan un sap de quin costat està la justícia, voler ser neutral és una manera de ser injust. No volem ser falsament neutrals. Volem treballar per la justícia. Volem ser un crit col·lectiu per transformar la societat! Moltes gràcies.

Bibliografia de l'autor que està a la base de les reflexions de la conferència:

- Barbarà, Miquel (1989). *Fet religiós i Església en els mil anys de Catalunya*. Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Barbarà, Miquel (2002). *El procés de socialització i la formació religiosa en la societat i en l'Església*. Tarragona: Institut Superior de Ciències Religioses i Arquebisbat de Tarragona.
- Barbarà, Miquel (2012). *Doble mirada sobre el fet religiós i l'Església*. Barcelona: Ed. Claret.
- Bellmunt, Cinta (2014). *Petjades tarragonines a Catalunya*. Tarragona: Silva Editorial.
- Claver, Joaquim (2010). *Miscel·lània mossèn Miquel Barbarà Anglès*. Tarragona: Arquebisbat de Tarragona.

Col·lecció:
Dossiers

Lleida 2018

Lleida 2018

4.1. Presentació

El teu compromís millora el món

El dissabte 14 d'abril de 2018, Càritas Diocesana de Lleida va acollir la IV Trobada de Càritas Catalunya, als Camps Elisis de la ciutat de Lleida. En aquesta trobada hi van participar 1.200 voluntaris i voluntàries de les deu Càritas diocesanes amb seu a Catalunya: Barcelona, Girona, Lleida, Sant Feliu de Llobregat, Solsona, Tarragona, Terrassa, Tortosa, Urgell i Vic.

L'objectiu d'aquesta trobada va ser aprofundir en el compromís i en la tasca de transformació social que desenvolupen les deu Càritas diocesanes.

L'acte va començar amb unes paraules de benvinguda a càrrec de Rafael Allepuz, director de Càritas Diocesana de Lleida, que va agrair la presència de tots els voluntaris i voluntàries, així com el suport institucional de l'Ajuntament de Lleida, la Diputació de Lleida, la Generalitat de Catalunya, la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), la Creu Roja, l'Associació Down i l'Acció Catòlica Obrera (ACO).

Posteriorment, el president de Càritas Catalunya, Francesc Roig, va posar de manifest que les greus conseqüències socials derivades de la crisi econòmica, que cada cop accentua més el trencament de la nostra societat, obliguen a repensar i actualitzar contínuament les estratègies i les dinàmiques per combatre la injustícia. En aquest sentit, Càritas té com a missió denunciar les desigualtats i les precarietats i lluitar contra la marginació per a construir nous paradigmes i acompanyar els més necessitats.

Al seu torn, monsenyor Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona i president de la Conferència Episcopal Tarraconense (CET), va comentar que "avui és un dia per sentir-nos part de l'acció de la caritat de totes les Càritas parroquials de les deu diòcesis catalanes". El primat va donar les gràcies als més de 12.000 voluntaris de Càritas a Catalunya, que "sou com l'aigua per als assedegats".

Finalment, monsenyor Salvador Giménez, bisbe de Lleida, va convidar tots els presents a "sentir-nos units per un mateix projecte", i va demanar "coratge, fortalesa i paciència per a la transformació de la nostra societat".

Després dels parlaments, el Dr. Ramon Prat va desenvolupar la ponència "El teu i el meu compromís milloren el món". Per a Prat, hem de fer una lectura creient de la realitat, que vol dir obrir els "ulls" a la realitat concreta i educar la mirada, eixamplar el "cor" des de la tendresa de Déu i moure les "cames" per anar transformant la societat en comunitat.

En aquests moments, per a Ramon Prat, "els voluntaris de Càritas avui, som l'expressió actual del "Cos de Crist", encarnat, mort i ressuscitat, que ens ha donat l'Esperit Sant, del qual l'Església n'és un signe i una presència en el món". Per al teòleg, "el voluntariat de Càritas és una escola d'aprenentatge que ens ajuda a passar de fer un compromís a estar compromesos".

El professor emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya va resumir les seves conviccions dient que «de diners, de prestigi i de poder en tenim més com més en guardem... Tanmateix, d'amor en tenim més com més en donem. Aquesta és la clau per viure cada dia amb sentit i experimentar la joia de viure, puix que per aquest camí "ja sabem que hem passat de la mort a la vida, perquè estíem" (1 Jn, 3.14)».

Posteriorment, va tenir lloc la taula rodona "El meu compromís amb la comunitat", que va aplegar les experiències vivencials de María Dolores Cabello, Conxita López i Gemma Naranjo.

L'actuació de la Companyia Debelló i Trapeteleando va donar pas al dinar de germanor i a diferents activitats culturals i audiovisuals, així com a la reunió del Consell de Direcció de Càritas Catalunya, en la qual van participar els deu equips directius de les Càritas diocesanes amb seu a Catalunya, i els bisbes i els arquebisbes de les diòcesis catalanes i els vicaris episcopals.

Lleida 2018

Finalment, va tenir lloc l'eucaristia, presidida pel bisbe de Lleida, Mons. Salvador Giménez, i concelebrada pel cardenal arquebisbe de Barcelona, Joan-Josep Omella, Mons. Francesc Pardo, bisbe de Girona, Mons. Agustí Cortés, bisbe de Sant Feliu de Llobregat, Mons. Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona, Mons. Joan-Enric Vives, bisbe d'Urgell, i Romà Casanova, bisbe de Vic, que van estar acompanyats pels delegats episcopals de les diferents Càritas diocesanes i preveres diocesans.

4a TROBADA DE CÀRITAS CATALUNYA

LLEIDA, CAMPS ELISIS PAVELLONS 3 I 4
14 D'ABRIL DE 2018

4.2. El teu i el meu compromís milloren el món

Dr. Ramon Prat i Pons

Professor emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya

Lleida, 14 d'abril del 2018

Introducció. Esquema de la ponència

- El voluntariat en la societat secular i en la gran tradició cristiana, una experiència consolidada a Catalunya.
- Nucli del llibre *Record de Déu. Pelegrinatge a la recerca de l'infinit*.
- A la llum del *Document marc sobre la formació a Càritas* (17 d'octubre de 2008).
- Mitjançant la metodologia de la Lectura Creient de la Realitat.

I. Obrir els “ulls” a la realitat concreta i educar la mirada

El voluntariat en el món secular: reptes i signes d'esperança

I.1. Reptes

- La complexitat del moment present.
- La pressió de la manipulació i la rumorologia.
- El parany del desànim.

I.2. Signes d'esperança

- Diversitat d'iniciatives socials, alternatives al model dominant.
- El coneixement i la fraternitat creixent entre algunes organitzacions.
- Motor de canvi social.

II. Eixamplar el “cor” des de la tendresa de Déu

Criteris de discerniment

I. Jesús de Natzaret, “primer voluntari” de Càritas (Jn 10,14-15. 27)

2. Els voluntaris de Càritas, expressió actual viva del “Cos de Crist”

- Unes preguntes vitals: Gn 3,8; 4,8; Lc 8,25; 18,8; Jn. 1,38; 18, 34; Sal 137, 4.
- Compromís que ens configura amb el Crist i, animats per l'Esperit, genera en nosaltres la mística de l'amor.
- Missió personal i comunitària oberta a tothom i sense fronteres.

III. Moure les “comes” per transformar la societat en comunitat

Propostes operatives

- Desenvolupament integral de la persona.
- Defensa de la dignitat humana i cura de la casa comuna de tots.
- Implicació en una economia solidària.
- Vers una transformació personal i social.

IV. Actituds del voluntariat evangèlic

De fer un compromís a estar compromesos

- Lliurement conscient i conseqüent, tot anant contracorrent, mirant a l'infinit.
- Gratuïtat, despreniment, constància, tossuderia evangèlica, esperança i bon humor.

Conclusió. Càritas, una escola d'entrenament per córrer “La Marató” del voluntariat evangèlic. Sabem que hem passat de la mort a la vida, perquè estímem...

Bon dia a tothom.

Abans d'entrar en l'exposició del tema que m'ha demanat la coordinació de Càritas de les diòcesis de Catalunya per a aquesta trobada del voluntariat de les diòcesis de la Tarraconense i de Barcelona, vull fer algunes precisions prèvies, a fi de situar correctament els qui teniu la bondat d'escoltar el meu relat.

La primera precisió és que he introduït un petit canvi en el títol. He afegit al terme el "teu compromís", també el "meu compromís", perquè altrament sembla que algú des de fora dona consells als altres; crec que aquesta actitud no és prou evolucionada i, aleshores, no ajuda a avançar a la comunitat vers la maduresa. Solament quan compartim el nostre compromís, des de la llum i la força que brolla de dins de cadascú, som capaços de créixer en la nostra consciència personal i comunitària i, com en conseqüència, podem estimar de veritat i compartir el nostre compromís amb els altres.

La segona precisió és que utilitzaré el terme voluntariat no solament com a sinònim o equivalent a les persones que estan compromeses amb Càritas sense treure'n un profit econòmic, sinó per referir-me a totes les persones que estan implicades en el dinamisme de Càritas i que ho fan des d'una voluntat decidida d'estimar incondicionalment. Això inclou els membres que dediquen una part del seu temps als projectes i programes de Càritas, perquè es guanyen la vida en una altra feina o estan jubilats/des -els quals, de fet, constitueixen la immensa majoria de les persones implicades en els nombrosos projectes de Càritas- però també inclou els treballadors que fan feina i exerceixen la seva professió a Càritas, però que afegeixen a la seva tasca remunerada per guanyar-se la vida, també, una voluntat decidida d'estimar incondicionalment. Per descomptat, també tindrà present la valuosa aportació dels dirigents de Càritas, que amb la seva preparació, compromís i saviesa han contribuït a prestigiar la institució en el món de la cultura, la política i les institucions socials de tot el país.

Una tercera precisió és que el terme propi del cristianisme per parlar del compromís, segons la perspectiva neotestamentària i, assenyaladament, des de l'entranya de l'Evangeli, és la paraula caritat, que inclou com a punt de partida bàsica la lluita per la justícia (puix que la justícia és el mínim de la caritat) i que, a més a més, hi afegeix una donació personal total a favor de tots els altres i, assenyaladament, dels més pobres, els marginats, els exclosos i els refugiats. D'aquesta manera, vull indicar que l'amor-caritat és un reflex de la Caritat de Déu. Tots els cristians estem cridats a viure de veritat aquest amor-caritat, però hem de tenir present que hi ha moltes altres persones que, per les raons que sigui no han descobert la divinitat del Crist, que també estimen molt i sense calcular. Aquestes persones també participen del projecte de Déu sobre la història i, doncs, de la Caritat de Déu.

Per aquesta raó, quan parlarem de l'amor compromès, podem utilitzar indistintament els termes misericòrdia, compassió, amor i caritat, però el típicament cristià és el terme caritat. És una llàstima que el terme caritat (en minúscules) s'hagi devaluat a la nostra societat occidental, en identificar-lo amb l'almoina ocasional i passatgera, quan en realitat significa el mateix que el terme **Càritas** (en llatí i amb majúscules), que justament gaudeix d'un gran prestigi social. Cal recuperar, doncs, l'ús del terme caritat amb tota la seva significació, puix que no té una traducció exacta a les llengües llatines vernàcles i el devaluem quan ens limitem a usar la paraula *amor* sense cap matís, mentre que pot tenir diversos significats.

Fetes aquestes precisions, crec que podem començar la nostra reflexió, tot afirmant que la tasca del voluntariat en la societat secular i, encara més, en la gran tradició eclesial és una experiència sòlida i consolidada a Catalunya. N'hi ha prou que cadascú de nosaltres recordi ara la gran quantitat de persones i organitzacions eclesials i socials que estan compromeses en el servei als altres en cadascuna de les nostres diòcesis catalanes i en la vida de les comarques de Catalunya per reconèixer i afirmar aquesta consolidació del voluntariat. Una ocasió en què vàrem poder verificar aquesta realitat d'una manera emblemàtica fou la resposta de la societat civil catalana als atemptats de Barcelona i Cambrils del passat mes d'agost de 2017.

A més a més, encara que lentament també es va produint un moviment de cooperació, d'una banda, entre les diverses organitzacions diocesanes i, de l'altra, també entre les diverses coordinadores de voluntariat social i de les associacions de veïns. En aquesta perspectiva, i a tall d'un exemple més, a la diòcesi de Lleida el voluntariat de Càritas no solament coopera a l'interior de la comunitat cristiana, mitjançant una coordinadora eclesial formada per setze entitats i que s'anomena Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social, sinó que també coopera amb una coordinadora dels voluntariats socials i amb una altra coordinadora d'associacions de veïns. Les tres coordinadores, unides gràcies a una acció iniciada i acompanyada per Càritas, fins i tot han signat conjuntament un conveni de cooperació amb la Universitat de Lleida, i han endegat un programa de conscienciació i implicació dels universitaris en els diversos projectes d'acció social de totes les entitats que integren la coordinació.

Paga la pena, doncs, reflexionar sobre el títol d'aquesta ponència, que, amb els matisos que he fet abans, coincideix amb la campanya institucional de la Confederación de Cáritas Española: ***El teu compromís millora el món***. El títol d'aquesta campanya s'entén fàcilment i, al mateix temps, no és gens retòric, sinó humil i evangèlic, perquè no parla de grans transformacions teòriques sobre el paper, que ho aguanta tot, sinó de millorar el món en concret, a partir dels fets i les actuacions reals en la vida de cada dia. De fet, aquest camí concret del compromís de moltes persones i associacions és l'única via que, també, pot conduir a grans

transformacions socials més estructurals. Aquesta transformació política, justament, es produeix quan el compromís personal és compartit en comunitat amb la gent del nostre entorn i al mateix temps està obert a l'acció de tothom que treballa per un món més humà i més just.

Pot ajudar molt a entendre el fons de la campanya d'aquest any rellegir el **Document marc sobre la formació a Càritas** del 18 d'octubre de 2008, perquè el text del document formula amb precisió el fonament antropològic, teològic, espiritual i pastoral dels subjectes conscients i conseqüents de Càritas. Atès que fa uns anys, quan formava part del Consell General de la Confederación de Cáritas Española, vaig cooperar a l'elaboració i a l'aprovació d'aquest document, conec bé la línia interna del document i dels seus continguts. Per això, em sembla que la reflexió dels apartats tercer i quart del document esmentat (p.17-19), formula amb precisió la doctrina, la solidesa i les raons del compromís cristià de la caritat, per part de tots els batejats i, especialment, pels que formem part activa de l'organització de Càritas.⁶⁴

A la llum d'aquest document tant important de la Confederación podem distingir i, al mateix temps, relacionar d'una manera inseparable les dues dimensions inseparables de Càritas.

La primera dimensió la podem anomenar Càritas-comunitat cristiana i, aleshores, Càritas abasta tots els cristians. Tal com va formular el nostre Concili Provincial Tarraconense de l'any 1995, tot aplicant la renovació eclesial promoguda pel Concili Ecumènic Vaticà II (1962-1965) trenta anys abans, tots els batejats som subjectes actius de la caritat, perquè estem cridats a viure com Crist va viure i a estimar com ell va estimar.⁶⁵

La segona dimensió de Càritas la podem anomenar Càritas-organització eclesial i, aleshores, abasta tots els grups de Càritas parroquials, arxiprestals, diocesanes, nacionals, estatals i internacionals. Tot usant una metàfora extreta del funcionament dels cotxes, aquests grups de Càritas actuen com un motor d'arrancada del veritable motor de la justícia i la caritat, que és tota la comunitat cristiana i de la comunitat universal constituïda per totes les persones que estimen i lluiten per un món de justícia i amor.

64. Vegeu el *Documento marco sobre la formación en Cáritas*, dins la secció "Reflexiones y marcos de acción" n. 4, Cáritas Española Editores, Madrid, 2008, p. 18, on s'afirma literalment: "Per aquesta raó, parlant metafòricament, podem afirmar que Càritas és el "motor d'arranc" del veritable "motor" de la Caritat que és la vida de l'Església, que és tota la comunitat cristiana".

65. Concili Provincial Tarraconense, Sant Cugat del Vallès-Tarragona, 1995, Resolució 76.

Atès que el document de la campanya de Càritas del curs 2017-2018 està ben estructurat i és força clar i, a més a més, per tal d'ésser fidel al plantejament inicial que he fet en començar la meva exposició, faré la meva reflexió no d'una manera abstracta, sinó a partir del meu compromís personal actual dins la societat i de la comunitat cristiana. Tanmateix, també ho faré amb l'ajuda de la reflexió teològica sistemàtica que he anat elaborant sobre la caritat en la vida de l'Església, des de la meva època d'estudiant a la Universitat Gregoriana de Roma, en què vaig encetar la meva reflexió teològica, passant pel treball continuat al llarg de gairebé mig segle de recerca teològica, fins a la reflexió d'avui, ara i aquí.

Tindré present no solament la reflexió sobre el compromís dels cristians en el món, sinó també el que ha estat l'eix vertebrador de la meva cosmovisió cristiana al llarg de tota la de la meva vida, i que he presentat recentment en el darrer llibre, publicat el passat mes de setembre de 2017 i que porta per títol *Record de Déu. Pelegrinatge a la recerca de l'infinit*.⁶⁶ La raó és ben clara. No puc separar de cap manera les arrels profundes del compromís social de la recerca apassionada de Déu al llarg de la meva vida. De fet, han caminat juntes, coincideixen en el fons i són inseparables.

En el discurs que oferiré, utilitzaré la metodologia teològica de la **Lectura Creient de la Realitat**⁶⁷, que parteix de l'observació dels fets concrets i de les seves interconnexions ambientals i estructurals. En un segon moment, aquesta metodologia teològica en fa un discerniment, a la llum de la raó i de la fe. En un tercer moment, concreta aquest diàleg entre la realitat concreta que ens envolta i els criteris humanistes i evangèlics, mitjançant el suggeriment d'unes directrius, unes línies d'acció i, en definitiva, unes propostes operatives concretes.

Per formular-ho d'una manera senzilla i usant un llenguatge familiar, formularé aquests tres moments de la metodologia de la Lectura Creient de la Realitat amb aquestes tres afirmacions que enumero a continuació i que aniré desenvolupant en la meva exposició posterior. Les tres afirmacions, que coincideixen amb els tres moments de la metodologia antropològica, teològica, espiritual i pastoral de la Lectura Creient de la Realitat, són les següents:

66. Prat i Pons, Ramon (2017). *Record de Déu. Pelegrinatge a la recerca de l'infinit*, Lleida: Pagès editors,

67. Vegeu el llibre *La misión de la Iglesia en el mundo. Ser cristiano hoy*, Salamanca: Secretariado Trinitario Ediciones, 2004, p. 127-144.

1. Obrir els "ulls" a la realitat concreta i educar la mirada.
2. Eixamplar el "cor" des de la tendresa de Déu.
3. Moure les "cames" per anar transformant la societat en comunitat.

I. Obrir els ulls a la realitat concreta i educar la mirada

Reptes i signes d'esperança

Per millorar el món l'hem de conèixer a partir dels fets concrets i, per això, cal observar-lo amb uns ulls nets i transparents. Per observar els fets concrets i les seves connexions ambientals i estructurals, en primer lloc, cal obrir els ulls a la realitat dels fets del nostre entorn, de la societat que ens envolta i, també, de les estructures i la política mundial. D'aquesta manera anem educant la nostra mirada i anem penetrant en el que hi ha darrere de les aparences.

Aleshores, quan obrim els ulls als fets concrets i reals que vivim cada dia a partir del nostre compromís dins de l'acció social de Càritas-comunitat cristiana i de Càritas-organització eclesial, observem que el voluntariat en el món secular està afectat per diversos reptes que ens desafien a tots plegats. Al mateix temps, també ens adonem que el nostre món està estimulat positivament per uns nous signes d'esperança significatius i esperançadors. D'una manera sintètica i breu, doncs, val la pena aturar-nos a pensar sobre alguns d'aquests reptes i d'aquests signes d'esperança més significatius de la societat del nostre temps.

1.1. Reptes de la societat secular, que desafien el nostre compromís

Tenint en compte l'anàlisi econòmica, política i cultural de la nostra societat, bastant coneguda pels membres de Càritas, gràcies a les publicacions excel·lents que ens ofereix la Confederación, tot i que no és l'objectiu específic d'aquesta ponència, voldria assenyalar tres reptes que desafien en l'actualitat el nostre compromís en la vida de cada dia, encara que de vegades sigui d'una manera subtil. Podríem ampliar-los amb altres, però crec que cal destacar els següents:

- 1. La complexitat del moment present.*
- 2. La pressió de la manipulació i la rumorologia.*
- 3. El parany del desànim.*

Penso que aquest esforç és important, perquè la veritat és que si no reaccionem personalment i amb decisió davant d'aquests desafiaments, i no ens en protegem amb l'ajut del nostre grup de suport i de tota la comunitat cristiana, són uns reptes que poden desmobilitzar-nos en el nostre compromís. També pot passar que no ens desmobilitzem del tot i que hi continuem estant compromesos, però que ho fem sense serenitat, sense confiança i sense la joia interior necessària per sentir-nos realitzats en el nostre procés d'humanització i de millora del món.

1.1.1. La complexitat del moment present

La complexitat actual de la societat és palesa, puix que les persones i la societat en general no solament ens trobem davant la necessitat de fer front a un canvi d'època, sinó que també hem de fer front a una realitat molt més complexa, que podríem anomenar un canvi de galàxia, és a dir, d'escala de valors, de cosmovisió, de punts de referència i d'autorealització. Efectivament, la nostra generació, tant el món juvenil com el dels adults, estem assumint sense capacitat de sorpresa un progrés científic i tècnic accelerat, de conseqüències imprevisibles, puix que d'una banda ens ofereix unes noves oportunitats molt positives, però que al mateix temps genera nous problemes ètics difícils de resoldre, i en la majoria de nosaltres, també,

una incapacitat d'estar al dia en l'ús d'aquestes noves mediacions i possibilitats tecnològiques.

De fet, cada vegada més, es dona el fet que solament hi ha una minoria de persones que estan al dia en l'ús d'aquestes noves possibilitats tècniques, que permeten adaptar-se correctament davant d'aquesta nova frontera de la humanitat. En canvi, hi ha moltes persones que, per aquesta manca de preparació, no es poden adaptar i actuar dins d'aquest canvi tan radical de la nova galàxia en la qual ens toca viure els fets de cada dia.

Per això, també, se'ns fa difícil veure què hem de fer per tal de ser subjectes de la nostra vida, de continuar essent la veu dels pobres d'una manera eficient i poder plantar cara a les causes de la pobresa, la marginació i l'exclusió. Tanmateix, tal com he dit abans, les publicacions de Càritas, les trobades com aquesta que estem fent, les jornades d'estudi i les reunions dels nostres petits grups ens ajuden i ens van oferint els elements imprescindibles per anar digerint aquesta complexitat del nostre món i actuar correctament dins d'aquesta nova galàxia de la humanitat.

1.1.2. La pressió de la manipulació i la rumorologia

Aquesta complexitat social que hem d'assumir també està generant una nova i gran pressió per la manipulació de les persones i dels grups que no disposen d'una informació i d'una preparació adequada. De fet, sovint tenim la impressió que no estem prou informats del que està passant realment al nostre entorn i, encara menys, copsar el fons de la partida d'escacs que els poderosos de la terra juguen entre ells i que ens toca viure a escala global. Unes poques persones controlen l'economia, la política i la informació del nostre món i, a més a més, aquestes persones i aquests grups de pressió no són visibles fàcilment, ni es copsen per part de la majoria de la gent. Aquesta minoria ha anat constituint un nucli dur que té a les seves mans l'imperi dels diners, de la informació i del poder polític que se'n deriva. Controlen els diaris, la radio i la televisió, i dibuixen la imatge del món que els és més favorable per als seus interessos i les seves lluites de poder.

També és cert que les noves tecnologies i les xarxes socials estan produint una reacció alternativa positiva i eficient contra aquest sistema establert, per part d'uns altres sectors socials cada vegada més importants de la humanitat. Els moviments que giren al voltant dels que hem anomenat *indignats*, tenen la seva força i desafien l'ordre establert. Tanmateix, cal que a més d'indignar-nos, les persones transformin la seva indignació en propostes concretes operatives alternatives a l'establishment que pretén controlar i manipular la societat.

En aquesta perspectiva hem de dir amb joia que el projecte global i els programes concrets de Càritas són una veu emblemàtica alternativa a aquesta manipulació social, perquè ens ajuden a tocar de peus a terra i a descobrir el que hi ha amagat darrere de la complexitat dels fets, i ens acompanyen a comprometre'ns amb eficiència i voluntat decidida a favor de la justícia i del bé comú. La força de Càritas rau en el compromís diari de tots els seus membres, que no han caigut en aquest parany de la manipulació i que actuen cada dia davant dels problemes concrets de les persones d'una manera senzilla però eficient.

1.1.3. El parany del desànim

Als dos reptes anteriors esmentats hem d'afegir-hi que, amb el pas del temps, si no ens organitzem bé i com una força alternativa dins de la conjuntura present del món, la complexitat actual i la manipulació existent ens poden portar a un cert desànim personal i ambiental desmobilitzador, puix que si no tenim cura de nosaltres mateixos i no mantenim un sentit crític podem acabar pensant que, per molt que ens esforcem a treballar per canviar l'ordre establert, no hi ha gran cosa a fer: Aleshores, la complexitat i la manipulació acaben generant una malaltia social greu de desànim que, a curt o a llarg termini, porta a abandonar el compromís per millorar el món.

Els grups de Càritas, les nostres reunions periòdiques parroquials, arxiprestals i diocesanes, les jornades de formació, les jornades de treball i de celebració, com aquesta trobada catalana del voluntariat de Càritas que estem fent avui, sens dubte, són una bona defensa davant d'aquest

perill i parany del desànim personal, ambiental i estructural. Tots els que participem en aquesta jornada avui, doncs, tenim l'oportunitat de prendre'n consciència, i penso que només per aquest motiu ja hem de donar gràcies a Déu de poder viure aquesta avinentesa que ens uneix i ens fa forts. També hem d'agrair el treball intens dels dirigents i dels organitzadors de la jornada, pel seu compromís i per l'esforç que ho fa possible.

Podem afegir que la complexitat, la manipulació i el parany del desànim són uns reptes existents reals que ens fan patir, però que al mateix temps també poden ser una gran provocació a prendre'n consciència, a compartir-ho amb els altres companys de camí i a reaccionar amb fermesa i confiança. Aleshores, descobrim que les dificultats, al mateix temps que ens fan patir, poden esdevenir unes oportunitats i una avinentesa per anar madurant en les nostres conviccions profundes i en el nostre compromís per millorar el món. Si ens hi fixem bé, podem veure que el mateix títol de la campanya institucional de Càritas d'aquest curs *-El teu compromís millora el món-* és un model exemplar d'aquesta reacció comunitària senzilla, però ferma, positiva i esperançada.

1.2. Signes d'esperança

En contraposició a aquests desafiaments actuals, també podem observar uns nous signes de vida i d'esperança de gran abast en la nostra societat contemporània que ens poden ajudar a descobrir que el nostre

compromís diari millora realment el món. Entre aquests signes d'esperança vull destacar-ne alguns dels més significatius:

1. *La gran diversitat d'iniciatives socials alternatives al model dominant.*
2. *El coneixement i la fraternitat creixent que es va generant entre algunes d'aquestes organitzacions.*
3. *La consciència que, en el seu conjunt, tots aquests moviments i iniciatives eclesials i humanistes van esdevenint un motor de canvi social en el món contemporani.*

1.2.1. La gran diversitat d'iniciatives socials alternatives al model dominant

Un primer signe dels temps, que és un signe de vida i esperança, és que no fa gaire temps semblava que el voluntariat per millorar el món es produïa bàsicament en el marc eclesial. Tanmateix, en l'actualitat hi ha molts grups de voluntariat social, fora del marc de les institucions eclesials, que treballen per un canvi de les coordenades de la nostra societat capitalista i que van donant resposta a les diverses necessitats personals i socials de tota mena. Aquests grups i organitzacions són molt diversos i, de fet, estan compromesos a donar resposta a moltes de les necessitats personals i col·lectives de la nostra societat. A més a més, val a dir que la utilització de les xarxes socials, per part d'aquests moviments i de totes aquestes organitzacions socials, també és un bon instrument al servei d'aquesta causa noble de la transformació social vers la justícia i l'amor.

1.2.2. El coneixement i la fraternitat creixent que es va generant entre algunes d'aquestes organitzacions

De vegades aquestes organitzacions no governamentals en el passat han competit entre elles i, com a conseqüència, en aquests conflictes i lluites de poder s'han perdut moltes energies socials transformadores. Tanmateix, actualment, encara que lentament, es va donant un moviment creixent de **cooperació entre alguns d'aquests moviments i organitzacions**, justament, a partir del respecte a la diversitat i de la consciència

i necessitat d'unir les forces de tothom. Aleshores, malgrat que encara es continuen donant les confrontacions i les lluites de poder, el resultat d'aquesta creixent fraternitat és molt positiu, perquè la cooperació fraternal no genera solament una suma de resultats, sinó una multiplicació de les possibilitats d'incidir eficaçment en la millora del nostre món.

1.2.3. La consciència que, en el seu conjunt, tots aquests moviments i iniciatives eclesials i humanistes van esdevenint un motor de canvi social en el món contemporani

Aquesta nova mentalitat de respectar la diversitat i, al mateix temps, treballar per la cooperació i la fraternitat, doncs, és un signe dels temps que va esdevenint un **motor de canvi social** significatiu i eficient. De tota manera, penso que el paper d'algunes d'aquestes organitzacions eclesials, que tenen una mentalitat oberta i respectuosa envers els altres, han estat molt importants en aquest procés d'endegar la cooperació i la fraternitat, perquè ofereixen una llum i una força autèntica que ajuda a avançar vers aquesta perspectiva transformadora.

Malgrat la dificultat i la duresa dels desafiaments i reptes que hem formulat abans, en prendre consciència de la força i la llum del signes de vida i d'esperança, podem concloure que la gran diversitat d'iniciatives socials alternatives al model dominant, el diàleg i la fraternitat creixent que es va generant entre les diverses organitzacions ens poden ajudar a prendre consciència que tots aquests moviments i iniciatives, en el seu conjunt, van esdevenint un motor de canvi social significatiu, que pot plantar cara a l'opressió de les forces dominants. Aquesta fraternitat creixent és un motor de canvi social, doncs, que ens va obrint els ulls a la serenitat i a la confiança en el nostre compromís diari per millorar el món i, en definitiva, ens va educant a donar profunditat a la mirada i al compromís en el nostre món.

2. Eixamplar el cor des de la tendresa de Déu

Criteris de discerniment

Obrir els ulls a la realitat, per detectar els reptes i signes d'esperança, ens estimula a buscar i elaborar uns criteris que ens orientin i ens sostinguin en la llarga marxa del nostre compromís per millorar el món. Com he afirmat en la introducció, la metodologia de la Lectura Creient de la Realitat és un instrument pedagògic i teològic que ens pot acompanyar en aquest procés de discerniment vers la maduresa. Es tracta, doncs, d'elaborar i formular uns criteris de discerniment que ens ajudin a copsar clarament el que hi ha amagat en el fons dels reptes de la realitat que ens envolta, per tal de poder donar una resposta adequada als reptes i, al mateix temps, poder fer créixer els signes d'esperança.

La campanya institucional de Càritas ens ofereix un conjunt de criteris de discerniment que s'entenen molt bé i que anirem assimilant al llarg del curs, en les nostres reunions, trobades i assemblees. En aquesta ponència, però, tal i com he fet abans en la reflexió al voltant dels reptes i signes d'esperança, voldria destacar uns criteris de fons bàsics que articulin i facin de columna vertebral dels criteris més concrets que proposa la campanya. Per això, em limitaré a fer dues afirmacions fermes i lluminoses que brollen de l'Evangeli i de la consciència de l'Església en els seus orígens en els primers segles. Són els dos criteris que fan de columna vertebral de Càritas i fonamenten la seva acció. En l'exposició d'aquests dos criteris voldria emprar un llenguatge personal i proper. Els dos criteris de fons són aquests:

1. *Jesús de Natzaret, "primer voluntari" de Càritas.*
2. *Els voluntaris de Càritas, avui, som expressió actual del "Cos de Crist", encarnat, mort i ressuscitat, que ens ha donat l'Esperit Sant, del qual l'Església n'és un signe i una presència en el món.*

2.1. Jesús de Natzaret, “primer voluntari” de Càritas

El terme Caritat equival a la tendresa que brolla de l'amor de Déu. D'altra banda, és un mot que coincideix amb l'única definició de Déu que ens ofereixen els textos del Nou Testament. El terme *Pare* (Abbà) és una metàfora per concretar com és aquesta tendresa i aquest amor de Déu, és a dir, descriu metafòricament que és un amor absolutament gratuït i incondicional, que no passa factura de res i que sempre està disposat a oferir una nova oportunitat a cadascú de nosaltres, tal com som. La paràbola mal anomenada del *Fill pròdig*⁶⁸ que en realitat s'hauria d'anomenar la paràbola del *Pare que mai deixa d'estimar a cap dels seus fills*, explica amb senzillesa que Déu ens estima a cadascú de nosaltres, en la nostra biografia personal i en la nostra consciència davant la realitat.

Per això, parlar de Caritat (en llatí *Caritas*), és parlar de la tendresa de Déu, d'un Déu del qual no tenim ni tindrem cap imatge antropomòrfica, però que l'anem coneixent i experimentant pels seus fets, la seva proximitat, la seva escalfor vital i la seva presència real en la nostra vida de cada dia.⁶⁹

Doncs bé, Déu-Caritat ha expressat el seu amor a la humanitat de moltes maneres. Paga la pena aturar-nos a descriure breument algunes d'aquestes presències més significatives.

- La primera presència és la **Creació**, que expressa la voluntat divina de donar-se, estimar i compartir. Tota la Creació és signe de l'amor de Déu, però entre les coses creades ho és especialment l'ésser humà, fet a imatge de Déu, per la seva intel·ligència i el seu esperit.

⁶⁸ Lc 15.

⁶⁹ Vegeu l'encíclica més emblemàtica del pontificat del papa Benet XVI, *Deus Caritas est*, perquè ofereix una reflexió teològica molt lluminosa sobre aquesta definició de Déu.

Efectivament, la Creació és obra de l'amor de Déu Pare, per mitjà de la seva Paraula (Jesucrist) i l'acció de l'Esperit d'Amor. Al mateix temps que és obra de l'amor de Déu, també és una tasca creativa i lliure nostra.⁷⁰

- L'amor de Déu ha acompanyat i acompanya la història de la humanitat, que és expressió màxima de la Creació, amb la **Revelació**, és a dir, traient els vels que ens impedeixen copsar el sentit del fons de la vida. Aquesta revelació s'ha anat manifestant progressivament per mitjà d'Abraham, Moisès i els profetes. D'aquesta manera, la humanitat, que ha cercat i continua cercant Déu pel camí de la recerca científica, de la reflexió filosòfica i de l'experiència de totes les religions, ha rebut una llum nova que li permet avançar amb més fermesa, serenitat i confiança en el camí de tots els éssers humans a la recerca del sentit.
- Els nostres pares en la fe, Abraham, Moisès i els profetes, varen aportar molta llum a l'aventura humana dins de la història, perquè en primer lloc, i a partir de l'experiència de Déu viscuda per Abraham, l'experiència vital de Moisès va formular la saviesa dels deu manaments que, en el fons, són uns criteris assenyats per a una bona convivència entre tots els éssers humans. Finalment, els profetes van reduir els deu manaments a dos i, a més a més, inseparables: estimar Déu sobre totes les coses i estimar els altres com a hom mateix, és a dir, varen formular la clau del sentit de la vida, que consisteix a viure l'amor als altres des de l'amor que hem rebut de Déu.
- Aquesta revelació divina (revelar equival a treure els vels a tot allò que no ens deixa veure ni viure) ha arribat a la plenitud definitiva en la persona del Crist que, amb la seva vida, el seu missatge de les benaurances ⁷¹, operatives en les obres de misericòrdia, ⁷² la seva mort i resurrecció i la donació de l'Esperit Sant, ens ha desvelat clarament la tendresa de Déu del tot i per sempre.

70. Jn 1, 1-5.

71. Mt 5, 1-13.

72. Mt 25, 31 ss.

Per això, tenint en compte la precisió que he fet a l'inici d'aquesta reflexió, quan he definit el sentit del terme voluntariat, tot usant un llenguatge espontani, puc afirmar que Jesús de Natzaret, en la seva humanitat és el “primer voluntari” de la Caritat de Déu i, doncs, el cap de la Càritas-comunitat cristiana i de la Càritas-organització eclesial. Aquesta afirmació és vital i essencial, perquè d'una banda, Jesús de Natzaret, en la seva humanitat, és el model del voluntariat per tots els temps i, d'altra banda, en la seva divinitat, ha bastit un pont d'esperança per sempre a favor de totes les persones i especialment dels pobres, els marginats, els refugiats i els exclosos. En Ell, en la seva persona, la humanitat i Déu es troben en un acte d'amor i un compromís actual, permanent i per sempre.

Aquesta realitat central de l'entranya de Càritas no ens tanca en una mentalitat prepotent i sectària, sinó que ens ha d'obrir a la cooperació amb tothom que busca el bé comú i treballa per la justícia. Per tant, també ens porta a eliminar les barreres que ens separen els uns dels altres, perquè tots, sense cap exclusió formem part de la Creació i, doncs, també de la Caritat de Déu.

D'aquesta manera, les persones que cooperen en el voluntariat de Càritas, encara que no hagin descobert del tot la dimensió creient de la vida, poden formar part perfectament del projecte i dels programes de Càritas. Per la mateixa raó i de la mateixa manera, hem de dir que els creients no hem de posar barreres als altres de cap manera, i no pas com una claudicació o una rebaixa de la nostra identitat cristiana, sinó com una expressió autèntica. Fins i tot podem dir l'expressió necessària i màxima de la fidelitat al projecte del Crist sobre la història, que és l'Evangeli.

El “voluntariat” de la persona del Crist, tal com ho va explicar ell mateix en la paràbola del bon pastor, es va edificar i s'edifica en tres actituds bàsiques.⁷³ Efectivament, segons aquesta paràbola, que també és el fonament de l'acció pastoral de l'Església de tots els temps, el bon pastor: “coneix les ovelles, les ovelles el coneixen a Ell i, a més, dona la vida per les ovelles”. Això, que traduït a la realitat actual i en llenguatge del món secular, equival a dir que el “voluntariat” de la persona del Crist ens co-

73. Jn 10, 14-15, 27

neix a tots nosaltres, que nosaltres el coneixem a Ell com l'únic Senyor de la vida i de la història i que dona la vida per tothom sense exclusió.

Així, doncs, aquesta realitat lluminosa de Jesús de Natzaret, expressada bellament en la paràbola del bon pastor, ens ajuda a verificar el sentit de la campanya institucional de Càritas d'aquest any, perquè, dos mil anys després hem de reconèixer que el compromís del Crist ha millorat el món, puix que a banda que és a la base dels drets humans i el fonament del bé comú, també ha obert una porta d'esperança a tota la humanitat per sempre i sense cap distinció de les persones.

El model del Crist, doncs, és una icona d'un voluntariat que cospa tota la persona sencera i en totes les seves dimensions. És a dir, il·lumina el cap, escalfa el cor i mou les cames.

- En primer lloc, genera una nova mentalitat i una nova escala de valors mental, edificada en l'amor (cap).
- En segon lloc, desvetlla uns sentiment d'amor i una tendresa nova envers tothom (cor).
- En tercer lloc i en definitiva, tradueix aquesta nova escala de valors del cap i aquesta nova tendresa del cor en unes conviccions, unes directrius operatives concretes i en unes línies d'acció conscients i conseqüents (cames).

2.2. Els voluntaris de Càritas, avui, som l'expressió actual del "Cos de Crist", encarnat, mort i ressuscitat, que ens ha donat l'Esperit Sant, del qual l'Església n'és un signe i una presència en el món

El Crist encarnat, mort i ressuscitat, que ens ha donat la tendresa del Pare, segellada per l'acció de l'Esperit, constitueix la columna vertebral de la nostra existència cristiana en el món, n'és la font i el fonament.

Efectivament, el Crist que fa dos mil anys va viure a Palestina, per mitjà de la seva mort i resurrecció i la donació de l'Esperit Sant, actualment és el Cap del Cos de Crist format per tots els creients, però també i a diversos nivells, per tothom que busca la veritat i practica la justícia. Això ens dóna una confiança i una fermesa interior, però també ens obre a tothom i ens fa tombar totes les barreres que ens separen dels altres. Per això a Càritas ens trobem els cristians que hem obert el nostre cor al Crist Ressuscitat per mitjà de la fe i, també, moltes altres persones que estimen els altres i estan disposades a treballar per un món més fraternal i just. Aquesta cooperació és interpersonal a l'interior dels nostres grups parroquials, però també és institucional, quan cooperem amb tots els grups de les altres religions compromeses a millorar el món i amb totes les iniciatives humanistes dels diversos grups de la nostra societat secular que treballen per la justícia i la pau.

Els voluntaris de Càritas som, doncs, expressió del Cos de Crist, i cridats a viure com Ell va viure i com va estimar.⁷⁴ Ho podem dir encara amb més claredat: avui la Caritat del Crist passa per la nostra caritat i, a través del compromís personal de cadascú de nosaltres i del compromís comunitari dels nostres grups de base, animem a tota la comunitat a servir el món, és a dir, a rentar els peus davant del dolor del món, com ell va explicar plàsticament, en el lavatori dels peus al Sant Sopar.⁷⁵

Hi ha tres imatges de fons per descriure l'entranya de la comunitat cristiana en el món: Poble de Déu, Cos de Crist i Temple de l'Esperit. En les tres imatges es descriu la comunitat cristiana com una comunitat de persones reunida al voltant de la tendresa de Déu. Per això quan ens

74. Jn 3, 14.

75. Jn 13, 1-13.

referim a l'Església en el llenguatge escrit, de vegades el terme *església* s'escriu en minúscules, i aleshores es refereix al temple o local on es reuneix la comunitat cristiana. En canvi, quan el terme Església s'escriu en majúscula es refereix a la comunitat de persones, o a l'assemblea dels cristians. El nostre voluntariat, doncs, és una expressió lluminosa del Cos de Crist en el món. D'aquesta manera, mitjançant el nostre voluntariat per millorar el món, assolim una llum i una força que fa de nosaltres, malgrat les nostres limitacions, un signe de vida i esperança.

La Sagrada Escripura ens planteja moltes preguntes que ens poden ajudar a prendre consciència de la grandesa del nostre compromís i ho fa, justament, a partir de la petitesa dels nostres compromisos senzills quotidians allà on vivim. Són unes preguntes que ens poden ajudar a entendre la bellesa del missatge central de la campanya institucional de la Confederación de Cáritas, encara que certament per contestar-les ens cal tota la vida. Entre les nombroses preguntes lluminoses que ens ofereix la Bíblia, a tall d'exemple voldria subratllar les següents:

2.2.1. On ets?⁷⁶

Després de crear l'Univers i l'ésser humà, es va produir la ruptura de l'harmonia i la unitat interior de la persona a causa de l'autosuficiència i l'egolatria. Aquesta divisió interior de la persona és a l'origen de tots els conflictes humans. Per això, Déu estimula la reconstrucció de l'harmonia humana amb una pregunta directa: "on ets?"; és a dir, què has fet de la teva vida? Aquesta és una interpel·lació que ens pot ajudar a descobrir els reptes i els signes d'esperança del present de la nostra vida i el motiu pel qual es donen.

2.2.2. On és el teu germà?⁷⁷

Segons el context del relat bíblic on es planteja aquesta pregunta, Caín va matar el seu germà Abel, a causa de la manca d'harmonia personal i de la seva divisió interior. D'aquesta manera, començà el

76. Gn 3, 8.

77. Gn 4, 8.

conflicte entre els éssers humans que ha travessat tota la història fins avui i que genera la situació actual d'injustícia que encara vivim. És aleshores quan Déu fa a Caín, i també a nosaltres, una pregunta molt directa, adreçada a reconstruir l'harmonia i la pau en la humanitat: *On és el teu germà?* Aquesta pregunta adreçada a Caín és la pregunta clau i de fons, adreçada a cada cristià i també a tots els membres de Càritas, que ens recorda la nostra responsabilitat amb vista a restaurar la justícia i promoure la caritat. Donar una resposta positiva a aquesta pregunta ens ajuda a ser conscients del que som i a viure amb llibertat.

2.2.3. *On és la vostra fe?*⁷⁸

Aquest text, d'una manera simbòlica, amb la imatge de la tempesta descriu la situació conflictiva de la humanitat (guerres i refugiats, fam i misèria, pobres, marginació i exclusió social, etc.) i d'aquesta manera és una metàfora de la situació global de la humanitat. Certament, viure enmig d'aquests conflictes que afecten la humanitat no és fàcil i de vegades, fins i tot, pot ser dramàtic. Per això hi ha gent que mira cap a un altre costat i es tanca en un individualisme aïllat. Hi ha una altra gent que viu angoixada i resta bloquejada per la por. Aleshores, Jesús de Natzaret, tal com ho va fer enmig de la tempesta, planteja una pregunta cabdal a cadascú personalment i també a la comunitat en el seu conjunt: “On és la vostra fe?”. Amb aquesta pregunta rebem una interpel·lació personal a reaccionar positivament i a comprometre'ns personalment en la millora del nostre món, sense por ni angoixa. Donar resposta pràctica a aquesta pregunta de l'Evangeli ens ajuda a estar oberts a la tendresa de Déu i a viure amb un cor esponjat.

2.2.4. *Quan el Fill de l'home torni, trobarà fe sobre la terra?*⁷⁹

Aquest text conté una pregunta que, sincerament a mi m'interpel·la d'una manera especial i que, a més a més, arriba al més profund de mi mateix, perquè és la manifestació de la profunda soledat del Crist en la seva vida i en el seu compromís per millorar el món, justament

⁷⁸. Lc 8, 25.

⁷⁹. Lc 18, 8. 80. Jn. 1, 38.

abans de la seva mort a la creu: “Quan el fill de l’home torni, trobarà fe sobre la terra?”. Tanmateix, penso que és una pregunta que ens pot ajudar molt a mantenir-nos fermes i a romandre fidels al nostre compromís per millorar el món, quan nosaltres també experimentem la nostra soledat. De tota manera, hem d’estar preparats per assumir aquesta soledat quan veiem la indiferència de tanta gent davant dels qui pateixen la marginació i l’exclusió. Donar resposta a aquesta pregunta ens ajuda a viure amb solidesa i amb una fe personalitzada i viva.

2.2.5. Què voleu?⁸⁰

Aquesta pregunta es produeix a partir de les necessitats que tenim tots de trobar sentit al que fem i al que som. Jesús de Natzaret la va formular a dues persones que buscaven aquest sentit i per això el seguien. El seguien perquè un altre “voluntari” de la Caritat de Déu -Joan Baptista- havia suggerit a aquestes persones que podrien trobar una resposta a la seva necessitat si compartien amb Ell la seva recerca. La pregunta directa que Jesús els va plantejar d’entrada fou: “Què voleu?”. Aquesta és una qüestió que, adreçada al fons del cor, ens pot orientar i ens pot situar correctament per viure amb sentit i confiança. A partir d’aquesta pregunta, aquelles dues persones van encetar un nou camí de recerca i de compromís. A més a més, com a conseqüència de la seva descoberta, també van invitar altres amics seus a donar resposta a la mateixa qüestió i, aleshores, es va endegar una cadena de gent compromesa a millorar el món, de la qual formem part la gent de Càritas. Donar resposta a aquesta pregunta al llarg de la nostra vida ha fet que molts de nosaltres encetéssim el camí del voluntariat que hem anat aprofundint i que no hem deixat mai més de practicar. Això ens ha fet feliços.

2.2.6. Dius això per tu mateix o bé perquè t'ho han dit els altres?⁸¹

És ben cert que, malgrat la sinceritat del nostre compromís, de vegades entrem en crisi i experimentem la nostra feblesa. Aleshores, les dificultats que ens envolten fan minvar la força i l'autenticitat del nostre compromís per millorar la vida. Això de vegades fins i tot ha fet que deixéssim de banda el nostre compromís per un temps més o menys llarg. Per això la pregunta que Jesús adreça al governador romà Ponç Pilat, pot ser una pregunta molt important per la renovació periòdica de la frescor del nostre compromís. Quan el governador acusa Jesús dels motius pels quals demanen la seva mort, Ell no es defensa, sinó que li pregunta: “Dius això per tu mateix o bé perquè t'ho han dit els altres?”. La vida de Pilat i el seu impacte en la història de la humanitat hauria pogut canviar si hagués contestat aquesta pregunta des de l'autenticitat, però la va eludir i va preferir donar una resposta política a la demanda de la condemna de Jesús que no pas una resposta personal des de la llibertat i l'autenticitat. Donar resposta periòdica a aquesta pregunta sobre l'autenticitat del nostre compromís per millorar el món ens ajuda a ser nosaltres mateixos i a incidir amb eficàcia en el canvi social.

2.2.7. Com cantar cants de festa en una terra estrangera?⁸²

Podem concloure que totes aquestes preguntes, entre d'altres, ens ajuden a anar madurant sempre en el nostre compromís per millorar el món i a viure en positiu totes les situacions de la nostra vida. Per

81. Jn 18, 34.

82. Salm 137, 4.

això aquest salm de l'exili posa una pregunta realista que, tot tocant de peus a terra, ens pot ajudar a no perdre mai la serenitat, la confiança, la rialla i la fermesa en mig de la complexitat i el canvi de valors de la nostra societat. La pregunta és: "Com cantar cants de festa en una terra estrangera?". Efectivament, de la mateixa manera que el salmista vol ajudar el seu poble a no perdre l'esperança enmig de la pobresa de la deportació que viuen en una terra estrangera, nosaltres podem conservar el bon humor enmig de les limitacions del nostre compromís en la vida diària, dins de la societat contemporània.

Podem afirmar, doncs, que el compromís per millorar el món, ens configura amb la persona del Crist i, aleshores, animats per la llum i la força de l'Esperit, que no està mai de vacances, genera en nosaltres un canvi del cor i de la nostra capacitat d'estimar que ens fa participar i cooperar amb la tendresa de Déu envers la humanitat. Aquesta configuració amb Crist dona sentit al moment present que vivim i ens encamina en el nostre pelegrinatge vers l'infinit.

Si ens parem a pensar-ho amb calma, podem veure que quan usem el terme compromís (*com-pro-mís*) usem una paraula que significa i implica la vivència simultània de dues dimensions inseparables: la missió i la cooperació. El terme *com-pro-mís* acaba amb la partícula "mis", que ve del llatí *mitere* i significa: "enviar a una missió". A la vegada, el terme compromís comença amb la partícula "com", i significa que la missió es realitza en cooperació amb els altres. Per això podem dir que la primera dimensió del nostre compromís consisteix en assumir realment la missió de millorar el món i d'estimar els altres, que és la tasca a la qual hem estat cridats per iniciativa de Déu i a la qual hem donat una resposta per la fe. La segona dimensió del compromís és la necessària cooperació amb totes les altres persones que participen en aquesta missió d'amor i de millora del món. Sense la primera dimensió (l'enviament a la missió) acabem en un activisme sense massa sentit. Sense la segona dimensió (la cooperació amb els companys de camí) tenim el perill d'afeblir-nos i, fins i tot, de cremar-nos en la comesa.

Aquesta missió i cooperació és personal i comunitària. Cadascú de nosaltres és únic i irrepetible. Per això, el compromís personal és la manera concreta i autèntica de participar i cooperar en la millora del món. Tanmateix, la cooperació comunitària no és solament una suma dels compromisos individuals personals, sinó una multiplicació dels resultats. També hem d'afegir que la cooperació comunitària acaba en no-res sense la cooperació conscient i voluntària de cadascún dels seus membres. Per això, no ens hem de comparar mai amb els altres, sinó donar-nos permís per ser nosaltres mateixos i portar a la pràctica allò que som per dins, tot agraint comunitàriament la millora del món que assolim entre tots mitjançant el compromís de cadascú.

3. Moure les cames per anar transformant la societat en comunitat

Propostes operatives

Obrir els ulls a la realitat (intel·ligència crítica) i eixamplar el **cor** des de la tendresa de Déu (afectivitat) ens porta a moure les cames per transformar la societat en comunitat (acció).

Quan parlem d'acció no ens referim solament a unes activitats concretes aïllades, sinó a una línia de fons que fonamenta aquestes actuacions i els dona consistència. Aquí hem de situar la grandesa de tot el que fem cadascú de nosaltres per ajudar els altres i, també, el que fem entre tots en els nostres grups, trobades i assemblees. Per això, solament vull oferir uns criteris i uns indicadors bàsics per donar consistència a la nostra acció personal i comunitària

1. En primer lloc, **cercar sempre un desenvolupament integral de la persona**, és a dir, atendre totes les seves dimensions i necessitats biològiques: físiques, mentals, emocionals, socials i espirituals. Totes aquestes dimensions són necessàries, i quan oblidem alguna, tota la persona en paga les conseqüències. De tota manera, també hem de tenir present una jerarquia de les necessitats més urgents, però sense oblidar les altres.

2. En segon lloc, també som conscients que cal relligar i polaritzar totes aquestes actuacions concretes personals i comunitàries en la perspectiva de la **defensa de la dignitat humana i de la cura de la casa comuna de tothom**. Parlar de la dignitat humana equival a tenir plena consciència de que una sola persona val més que tot l'or del món. Per això, una persona no ha de ser mai moneda de canvi, i aleshores, Càritas ha de ser una defensa i un signe d'aquesta transcendència de la persona.⁸³ Tanmateix, aquesta cura infinita de cada ésser humà és inseparable de tenir cura de la casa comuna de tothom, que és la natura i l'organització de la societat, perquè altrament totes les persones, d'una en una, en sortirem perjudicades.
3. Aquesta defensa de la dignitat humana i de la casa comuna de tothom exigeix implicar-nos en la transformació d'una economia basada en el profit d'uns pocs, els més poderosos, i de **construir un model social alternatiu a favor del bé comú**. Aleshores, Càritas ha de cooperar amb molts altres grups socials i amb la tasca dels polítics honestos, que estan compromesos a avançar decididament vers una economia solidària, edificada a donar resposta a les necessitats de tothom.

Solament així anirem edificant una societat sòlida, perquè la solidesa social depèn d'una economia solidària. Per tant, no es tracta de cultivar un sentimentalisme emocional i passatger davant d'alguns problemes conjunturals, sinó de treballar cada dia pel bé comú, i a partir de les situacions normals de la vida diària. Les organitzacions socials i polítiques, locals i internacionals, poden i han de convertir aquests compromisos personals concrets del treball de base en un canvi d'estructures i també de l'escala de valors socials i polítics.

4. L'eficàcia de la nostra acció, acompanyada per aquests criteris indicadors que acabo de descriure breument, **es verifica en la transformació social**, però també en la transformació personal, és a dir, en l'augment de la nostra serenitat, confiança, amor, joia i pau personal.

⁸³. GS 76

4. Actituds del voluntariat evangèlic

Els criteris orientadors esmentats s'han de traduir en actituds per passar de la formulació d'uns grans principis teòrics abstractes al cultiu d'unes virtuts operatives. En aquesta perspectiva, podem dir que l'actitud bàsica i pròpia del voluntariat de Càritas, que engloba totes les altres actituds més concretes, la podem resumir amb aquesta afirmació: el voluntariat de Càritas és una escola d'aprenentatge que ens ajuda a **passar de fer un compromís a estar compromesos**. Fer un compromís consisteix a donar resposta davant d'un problema concret, però d'una manera puntual i passatgera. En canvi, l'expressió "estar compromès" consisteix a mantenir una línia de fons permanent i conscient en la nostra vida i en la nostra acció compromesa en totes les dimensions de la nostra vida. Estar compromès equival a tenir una escala de valors ferma, una acció permanent conscient i conseqüent i unes actuacions des de les petites coses de cada dia fins a la immersió i actuació davant de les grans comeses de tota la humanitat.

Aquesta actitud bàsica es concreta en unes actituds concretes diverses, que trobarem ben explicades en el programa institucional de la Confederación de Cáritas. Per això, i per anar acabant aquesta exposició d'introducció de la campanya d'aquest curs, em limitaré a presentar-les breument.

• ***Optar per viure un compromís, conscient i conseqüent***

Es tracta de viure un model de compromís que és el resultat d'un equilibri i una harmonia entre el que pensem, el que sentim i el que fem. D'aquesta manera, es va donant una integració del que pensem (cap), amb el que sentim (cor) i amb el que fem (cames) i, com a resultat una vida harmònica i joiosa.

• ***No tenir por d'anar contracorrent***

El compromís conscient i conseqüent que intentem viure ens porta moltes vegades a viure contracorrent i ben sovint a sentir-nos en minoria. Tanmateix, això, lluny de fer-nos mal per dins i desanimar-nos per fora, és la millor manera de viure amb joia. D'aquesta manera, ens porta a assumir el nostre compromís amb personalitat i amb llibertat.

• ***Mirada llarga a l'horitzó***

La clau de poder viure contracorrent i amb un compromís conscient i conseqüent consisteix a mirar més enllà de les aparences, de la immediatesa i, doncs, a anar aprenent a ser capaços de divisar un horitzó nou i obert a l'infinit, que és la punta de llança de la nova frontera de la humanitat.

• ***Gratuitat***

Atès que el compromís del voluntariat, entès d'aquesta manera, és una llarga marxa, ens cal una actitud gratuïta i humil, que no cerca unes compensacions immediates a l'acció, sinó que sembla sempre i sense parar. No sent cap pressa per recollir la collita dels resultats immediats, tot i que sap i té la ferma convicció que aquests fruits arribaran quan sigui l'hora.

• ***Despreniment***

Per la mateixa raó, el voluntari ha de caminar per la vida sense portar massa carrega a l'esquena, puix que l'afany de posseir massa coses materials, excepte les que necessitem per viure, és un pes inútil que ens impedeix avançar cap a l'horitzó. Per això, el voluntari procura portar a la motxilla solament allò que li és imprescindible, i a poc a

poc es va desprenent d'un excés de mitjans materials innecessaris. Aquesta actitud del despreniment ens ajuda a no buscar un èxit immediat ni a sentir-nos protagonistes de la vida i del comportament dels altres. Això fa que madurem en la pràctica d'una llibertat alliberada i que no es deixi afectar massa pels límits i els fracassos personals.

• *Constància*

La gratuïtat i el despreniment permeten al voluntari viure amb constància la seva llarga marxa, sense por a les dificultats, perquè en la seva acció quotidiana no viu dels deliris de grandesa, sinó de la fidelitat a la realitat concreta. D'aquesta, la seva consigna interior és la convicció i la certesa que les petites coses de cada dia, fetes amb il·lusió i esperança, són espurnes de llum en el món d'avui.

• *Tossuderia evangèlica*

El voluntari de Càritas desitja viure el seu compromís amb flexibilitat i capacitat d'adaptació als nous reptes i possibilitats del seu entorn, però aquesta flexibilitat no li impedeix viure una tossuderia evangèlica, que brolla de l'amor de Déu, que ha transformat i enfortit el seu cor. Per això, tal com he afirmat abans, actua des d'una llibertat alliberada.

• *Serenitat*

Les actituds anteriors porten els voluntaris de Càritas a viure llur compromís amb serenitat. És una serenitat que neix de l'interior de cadascú i que també és reforçada per la companyia dels altres companys i companyes de camí del grup de Càritas, que, amb la seva amistat, alimenten la seva seguretat i la seva confiança.

• *Esperança*

Tot plegat ens porta a viure sempre el present amb una actitud d'esperança. És una esperança que, en néixer de la fe, condueix a la caritat. O dit d'una manera més precisa i més acadèmica, podem afirmar que la fe del voluntari de Càritas es manifesta en l'esperança i es realitza en l'amor-caritat.

• **Bon humor.**

En definitiva, aquestes actituds ens porten a viure habitualment amb bon humor, tant els èxits com els fracassos, en saber que tot el que fem, per molt important o difícil que sembli, sempre és penúltim. Per això, podem dir que la pel·lícula del voluntariat de millorar el món pot passar per moltes proves al llarg de la vida, però que sempre acaba bé.

5. Conclusió. Càritas, escola d'entrenament del voluntariat evangèlic

Vull acabar aquesta reflexió dient que desitjo de tot cor que aquesta jornada d'avui ens ajudi a tots els voluntaris de Càritas -tots els membres actius, treballadors i dirigents- a continuar el nostre entrenament diari per córrer la cursa de la vida i acabar amb joia la nostra maratón del voluntariat evangèlic. Molts de nosaltres ja estem compromesos des de fa anys en aquest voluntariat i no pararem fins a assolir l'objectiu final del nostre compromís, que és nogensmenys que millorar el món sencer, fins que esdevingui una sola família de germans i germanes, sense exclusió de ningú. Aleshores, haurà acabat la tasca de Càritas i, també, la missió de l'Església en el món i dins la història.

Aquesta reflexió contemplativa, que he fet des de l'experiència diària de més d'una setantena d'anys viscuts des de l'opció i la joia d'intentar estimar, vol mostrar i donar testimoni que el nostre compromís per canviar el món val la pena, perquè no solament millora la vida dels altres, sinó que, a més o menys llarg termini, també ens porta a descobrir que els més beneficiats del compromís per millorar el món som nosaltres mateixos, els voluntaris.

Podria resumir aquesta convicció dient que de diners, de prestigi i de poder en tenim més com més en guardem... Tanmateix, d'amor en tenim més com més en donem. Aquesta és la clau per viure cada dia amb sentit i experimentar la joia de viure, puix que per aquest camí ja sabem que hem passat de la mort a la vida, perquè estimem.

Gràcies per la vostra amable atenció.

En comunió.

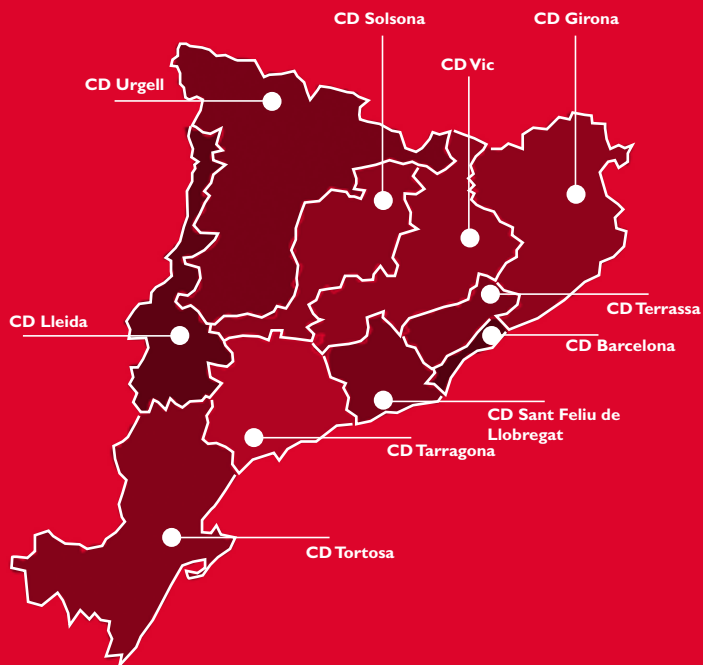

Conclusions

Fins aquí arriba el camí de vuit anys de Trobades de Càritas Catalunya, dels quals molts de vosaltres -lectores i lectors- sou part activa. Des de Càritas Catalunya us volem agrair a totes i a tots el suport, la dedicació i l'entusiasme que hi heu esmerçat.

Permeteu-nos que, per concloure, recordem el missatge que ens va adreçar Jesús fa més de 2.000 anys, i que encara continua ben vigent: "Vosaltres sou la sal de la terra. Si la sal perd el gust, amb què la tornaran salada? Ja no és bona per a res, sinó per llençar-la fora i que la gent la trepitgi. Vosaltres sou la llum del món. No es pot amagar un poble posat dalt d'una muntanya, i ningú no encén una llàntia per posar-la sota una mesura, sinó en el portallànties, perquè faci llum a tots els qui són a la casa. Que brilli igualment la vostra llum davant la gent; així veuran les vostres bones obres i glorificaran el vostre Pare del cel" (Mateu 5, 13-16).

Per això, en aquesta mateixa línia evangèlica, ens plau reiterar que tots hem de ser sal i llum de l'Església, esperança per als últims quan som al seu costat, sentim el seu dolor, les seves tristeses i il·lusions sense esperar res a canvi. Perquè, tal com ens diu el papa Francesc, mai hem de perdre l'esperança i l'alegria de l'Evangeli.

Càritas Diocesana de Barcelona

<https://caritas.barcelona/>

Càritas Diocesana de Girona

www.caritasgirona.cat

Càritas Diocesana de Lleida

www.caritaslleida.net

Càritas Diocesana de Sant Feliu de Llobregat

www.caritassantfeliu.cat

Càritas Diocesana de Solsona

www.caritasdiocesanadolsona.cat

Càritas Diocesana de Tarragona

www.caritasdtarragona.cat

Càritas Diocesana de Terrassa

www.caritasdiocesanaterrassa.cat

Càritas Diocesana de Tortosa

www.caritastortosa.org

Càritas Diocesana d'Urgell

www.caritasurgell.cat

Càritas Diocesana de Vic

www.caritasbv.cat

Vuit anys de Trobades de Càritas Catalunya

és el primer volum d'una nova línia de publicacions que Càritas Catalunya vol iniciar per difondre comunicativament els projectes i les accions que porta a terme. Aquest primer volum aplega les ponències més destacades de les quatre trobades que s'han organitzat des de l'any 2012 fins al 2018: Barcelona-2012, Girona-2014, Tarragona-2016, i Lleida-2018. Tots els continguts revelen bona part de l'essència i del sentit de Càritas, de la seva gent i dels compromisos envers els altres.

Col·lecció:
Dossiers

www.facebook.com/Caritas-Catalunya
www.twitter.com/CaritasCatalunya

Dels Àngels, 18, entresòl · 08001 Barcelona · Tel. 934 126 864
info@caritascatalunya.cat
www.caritascatalunya.cat